

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΤΟΜΕΣ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ - ΠΑΙΔΕΙΑ - ΠΑΤΡΙΔΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Χριστόδ. Γ. Κωνσταντόπουλος, αρχιμ.: Χρόνος και αιωνιότητα	3
Στ. Μπολέτσης: Αν μάθεις να προσεύχεσαι (ποίημα)	5
Γ. Μποζώνης: Ο ανθρωπισμός του Ισοκράτους	6
Ανδρ. Κ. Κουτσόπουλος: Μαμά, ...είμαι υπό παρακολούθησή!	12
Νικ. Μ. Μιχαηλίδης: Το πολλαπλασιαστικό φαινόμενο της οικονομικής κρίσης	16
Δημ. Σ. Λουκάτος: Η Ελληνίδα νοικοκυρά ηρωίδα των δωδεκαήμερων φροντίδων	18
Ν. Γρ. Πούλης: Ο Μ. Βασίλειος για τα πάθη του φθόνου και της ζήλειας Η εξομολόγηση του Φλωράκη	22 24
Θέσεις και Προβληματισμοί: Τα πενήντα τεύχη του π. "Ο ΠΥΡΣΟΣ"- Ο νέος Σχολικός Κανονισμός - Ο ηγέτης της Β. Κορέας - Το χάος στα ποδοσφαιρικά δρώμενα	26
Μαρία Γουμενοπούλου: Τηλεκοντρόλ (χρονογράφημα)	28
Φώτης Κόντογλου: Οι ελληνικές γιορτές και τα αγνά έθιμά μας	27
Λιαλ. Ζευγώλη - Γλέζου: Ξερίζωμα ζωής (ποίημα)	35

«ὄν τρόπον ἐπιποθεῖ ἡ ἔλαφος
ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων» (Ψαλμ. μα΄, 2)

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΤΟΜΕΣ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ - ΠΑΙΔΕΙΑ - ΠΑΤΡΙΔΑ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ – ΕΚΔΟΤΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ «ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ»
ΣΥΛΛΟΓΟΥ «ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ»

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ

Χρυστ. Γ. Κωνσταντόπουλος
Συντάσσεται από επιτροπή

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

1) ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ «ΑΠ. ΠΑΥΛΟΣ»

ΙΣΘΜΟΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ, Τ.Κ. 20100

Τηλ.: 27410-29663 & 6932-659820

FAX: 27410-75727 www.apostolospavlos.gr

2) ΣΥΛΛΟΓΟΣ «ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ»

ΓΕΛΩΝΟΣ 9, Τ.Κ. 11521 ΑΘΗΝΑ

Τηλ.: 210-6443294

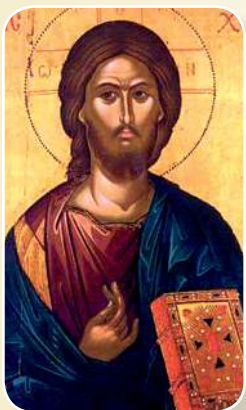
Τύποις: Paper Graph

Ετήσια εισφορά 15 ευρώ

Συνδρομές υποστηρικτών γίνονται δεκτές.

(ΠΕΡΙΟΔΟΣ Α΄ 1989 – 1998, τ. 100)

ΕΤΟΣ 4ο - ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β΄ • ΤΕΥΧΟΣ 26ο (126ο) • ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2012

Ὁ Χριστός,
τό φῶς τοῦ κόσμου

Φῶς ἐκ φωτός
ἐλαμψε τῷ κόσμῳ
Χριστός ὁ Θεός ἡμῶν,
ὁ ἐπιφανείς Θεός·
τοῦτον, λαοί, προσκυνήσωμεν.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΤΟΜΕΣ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ - ΠΑΙΔΕΙΑ - ΠΑΤΡΙΔΑ

ΧΡΟΝΟΣ ΚΑΙ ΑΙΩΝΙΟΤΗΤΑ

του Άρχιμ. Χριστ. Γ. Κωνσταντοπούλου

Ὁ χρόνος ἔχει ἄμεση σχέση μέ τήν ὕλη, ἡ δέ ὕλη ἔχει ἀρχή. Συνεπῶς καί τέλος. «Τ' ἀπό χρόνου ἀρξάμενα πᾶσα ἀνάγκη καί ἐν χρόνῳ συντελεσθῆναι. Εἰ ἀρχήν ἔχει χρονικήν, μή ἀμφιβάλλης περί τοῦ τέλους», λέει ὁ Μ. Βασίλειος στήν Ἑξαήμερο (Α', 13).

Τά ὑλικά πράγματα ἔχουν χρονική διάρκεια, ἔρχονται καί παρέρχονται. Τά πνευματικά δημιουργήματα, ὅπως οἱ ἄγγελοι καί ὁ πνευματοῦλικός ἄνθρωπος, ἔχουν ἀρχή, ἀλλά δέν ἔχουν τέλος. Δέν ἐξαφανίζονται, ἀλλά ζοῦν πάντοτε, αἰώνια.

Μέ τή μεγαλόπρεπη ἐκφώνηση τοῦ Θεοῦ «Γενηθήτω φῶς», ἄρχισε ἡ λειτουργία τοῦ ὑλικοῦ σύμπαντος. Καί ὁ Χριστός βεβαιώνει ὅτι θά ἔλθει στιγμή, πού θά σταματήσει ἡ λειτουργία τοῦ σύμπαντος: «...ὁ ἥλιος

σκοτισθήσεται καί ἡ σελήνη οὐ δώσει τό φέγγος αὐτῆς, καί οἱ ἀστέρες πεσοῦνται ἀπό τοῦ οὐρανοῦ, καί αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται» (Ματθ. 24, 29-30).

Σέ ἓνα μεγάλο ἢ μικρό ταξίδι ἔχει ἀποσταλεῖ ὁ ἄνθρωπος στή ζωή του. Εἶναι ὀπλισμένος στό ταξίδι αὐτό μέ χαρίσματα καί δωρεές. Ποία χρήση τῶν χαρισμάτων καί τῶν δωρεῶν θά κάμει μέσα στή ροή τοῦ χρόνου;

Συνήθως βλέπουμε καί χειριζόμαστε τό χρόνο μέ τρεῖς τρόπους: χρησιμοποιοῦμε τό παρελθόν γιά νά διδαχθοῦμε, τό παρόν γιά νά ἐνεργήσουμε καί τό μέλλον γιά νά ἐλπίσουμε. Ἀδύνατοι καί ἀνίσχυροι εἴμαστε μπροστά στό χρόνο!

Συχνά οἱ ἄνθρωποι χάνουν τήν ἐμπειρία τῆς ζωντανῆς αἴσθησης τοῦ παρόντος. Ἀφήνονται ἀνέμελα στό

ρυθμό της ζωής και σηματοδεύουν το πέρασμα των καιρών μονάχα μέ τη γέννηση, την ανάπτυξη και το θάνατό τους.

Ο Περίανδρος, ένας από τους έπτά σοφούς της αρχαιότητας, αναφέρει ότι ο άνθρωπος πρέπει να λυπάται τον χρόνο, διότι, όταν δαπανάται για θέματα μή εμπρέποντα, είναι κατόπιν ελάχιστος για εκείνα που πρέπει να δαπανηθεί: «Χρόνου φείδου, δαπανώμενος γάρ ἐφ' ἃ μή δεῖ, ὀλίγος ἐστὶν ἐφ' ἃ δεῖ» (βλ. «Υποθήκαι εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον»).

Συμβαίνει να σφάλλονται συχνά οι άνθρωποι δίνοντας όλη την προσοχή τους στο μέλλον ή στο παρελθόν. Σχεδιάζουν αδιάκοπα προοπτικές και αξιολογούν ως πρώτη αξία το μέλλον. Αλλά, κατά κάποιο τρόπο, μεταθέτουν σ' αυτό και την ύπαρξή τους. Χάνουν και θυσιάζουν το παρόν, προκειμένου να ζήσουν κάποτε μελλοντικά (;).

Τό ίδιο συμβαίνει και με τους παρελθοντολόγους, αυτούς για τους οποίους ζωή είναι ή ανάμνηση και ή επανάληψη. Χάνουν και αυτοί αδιάκοπα το παρόν, βιώνοντας, θά λέγαμε, το παρελθόν. Σκέπτονται, κρίνουν, αποφασίζουν, όπως υπαγορεύει το παρελθόν. Αυτοί οι δρόμοι οδηγούν στην απώλεια της ζωντανής

αίσθησης του παρόντος. Η βίωση του παρόντος κάνει τον άνθρωπο πιο αληθινό, πιο ρεαλιστή.

Η πιο μεγάλη ζημιά από τη λαθεμένη βίωση του χρόνου είναι όταν δεν είσαι άνθρωπος τωρινός. Τότε είσαι ένας τύπος έξωπραγματικός. Αυτός που αρνείται το παρόν, χάνει φυσικά και τη δυνατότητα να το διαμορφώσει.

Γιά να διατηρηθεί, όμως, ή πνευματική υγεία και ή ψυχική ακμή στον άνθρωπο, πρέπει αυτός να βρίσκεται πάντοτε σε θέση αγωνιστική.

Ο αληθινά πνευματικός άνθρωπος με την τόλμη, το θάρρος και με την πανοπλία της έσωτερικής του παρουσίας θά μάχεται, θά χωρεί προς τά εμπρός και θά ύψώνεται ως οντότητα και άρετή στο στίβο της ζωής.

Η πάλη για την ήθική άνοδο και ανύψωση προσφέρει την κατάφαση της ζωής και την επικύρωση του «είναι».

Ετσι ή αξιοποίηση ή «εξαγορά» του χρόνου θά γίνει βραβείο μέθεξης στην αιωνιότητα, άφοι, όπως υπογραμμίζει ο Άποστολος, «αίώνιον βάρος δόξης κατεργάζεται» (Β' Κορ. 4,17).

Συνεπώς, ό χρόνος για τον ένσυνείδητο χριστιανό είναι το προοίμιο για την αιωνιότητα.

ΑΝ ΜΑΘΕΙΣ ΝΑ ΠΡΟΣΕΥΧΕΣΑΙ

Ἄν μάθεις νά προσεύχεσαι
ώραῖα τῇ ζωῇ σου θά τὴν κάνεις.
Ὅση πρωτόφαντη θά πάρει.
Παντοῦ θά βρεῖς νέα χαρά,
παντοῦ καινούργια χάρη.

Ἄν μάθεις νά μιλᾷς τῇ γλῶσσα Του,
τῇ γλῶσσα πού ὁ Πατέρας μας γνωρίζει...
Ἵτί ἔτσι πού τά λές, πῶς νά σέ νοιώσει;
Μέ φθόγγους ἀσυνάρτητους
ποῦ ξέρει τί ζητᾷς,
γιά νά σὸ δώσει;

Ν' ἀνοίγεις τὴν καρδιά σου ὡς ἄνθος ναί,
κι ὁ λόγος σου σπὸν Οὐρανό, σάν εὐωδία ν' ἀνεβαίνει...
Ὅλη τῇ σκέψῃ σ' ὅλη τὴν ψυχὴ ἀγάπης φλόγα νά θερμαίνει.

Λουλούδι πάλλευκο ἡ ψυχὴ κι ὁλάνοικτο,
στῆς ἀρετῆς τούς κήπους... νά 'ναι.
Κεῖ, ὁπού τ' ἄνθη τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ,
ψυχές ὁλόλευκες, στοὺς Οὐρανοὺς στέλνουν τά μύρα τους
μά, καί σπὴ γῆ ὁλοῦθε τά σκορπᾶνε.

Στ. Μπολέτισης
(«Θῦρες Αἰώνων», 1994)

Ο ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ

«Ἐν ἀρετῇ μέγα φρονῶν»

τοῦ **Γ. Μποζώνη,**

Προέδρου τῶν Ὁμοτίμων Καθηγητῶν
τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

Ὁ Ἰσοκράτης, ἀθηναῖος ἀπὸ τὸν δῆμο Ἀρχιά, γιὸς τοῦ Θεοδώρου, εὐπόρου βιοτέχνου μὲ μεγάλο ἐργαστήριο αὐλῶν, εἶχε τὴν οἰκονομικὴ εὐχέρεια νὰ τύχη ἀρίστης παιδείας τόσο ἀπὸ τὴν ἐλληνικὴ πνευματικὴ παράδοση, ὅσο καὶ ἀπὸ τὶς εὐκαιρίες μαθητείας ἀπὸ τὸν Γοργία, τὸν Λεοντῖνο, τὸν Πρόδικο, τὸν Σωκράτη.

Ἡ μελέτη τῆς σοφιστικῆς δὲν τὸν κατέστησε ἀκόλουθό της, παρὰ μόνο ρητορικά, ἀφοῦ ὁ ἠθικός, φιλοσοφικός καὶ πολιτικός προσανατολισμὸς τοῦ ὀφείλεται στὸν Σωκράτη καὶ τὴν μαιευτικὴ του. Τοῦτο καταφαίνεται ἀπὸ τὴν μελέτη ποὺ γράφει κατὰ τῶν σοφιστῶν, διότι δὲν ἠνείχετο τὰ παιγνιδίσματα τῆς ἀντιπαλότητος, τὴν προσπάθεια δη-

λαδὴ νὰ ὑποστηρίξῃ ὁ ρήτωρ δυὸ ἀντιφατικὰ διαφόρους συλλογισμοὺς μὲ τὴν ἴδια προβληματικὴ καὶ δῆθεν ἰσοδύναμα συμπεράσματα. «Τὸν ἥπω λόγον κρείττω ποιεῖν» καὶ ἀντιστρόφως.

Ἡ σοφιστικὴ ἐπίδραση στὸν Ἰσοκράτη περιορίζεται στὴν εὐγλωττία. Γοντεύεται ἀπὸ τὴν μελέτη τῆς γλώσσης τοῦ Προδίκου, τοῦ Ἰππίου, ἀπὸ τὴν ποιητικὴ περιένδυση τῆς εὐφραδείας τοῦ Πρωταγόρου καὶ ἰδιαίτερος τοῦ Γοργίου, ὁ ὁποῖος, ὅταν ἦλθε στὴν Ἀθήνα τὸ 427 π.Χ. ἐγοήτευσε τοὺς ἀθηναίους μὲ τὰ πάρισα, τὰ ἰσόκωλα, τὶς ποιητικὲς πτήσεις, τὰ κοσμητικὰ ἐπίθετα, τὴν ἐπιλογὴ φωνηέντων καὶ συμφώνων ποὺ συνηχοῦν, ἐναρμονίζονται καὶ προσδίδουν εὐάρεστο

ἄκουσμα σὸν ἀκροατή.

Πέρα ἀπὸ τοὺς σοφιστὰς ὁ Ἰσοκράτης μελετᾷ καὶ θαυμάζει τοὺς ποιητὰς, στοὺς ὁποίους «πολλοὶ δέδονται κόσμοι»· «Τὰ δὲ καινοῖς, τὰ δὲ μεταφοραῖς καὶ μηδὲν παραλιπεῖν, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς εἶδεσι διαποικίλαι τὴν ποίησιν». Ἀγαπᾷ τοὺς ποιητὰς, διότι σὰ ἔργα τῶν ἐγκλείουν καὶ ἠθικὸ προβληματισμό, προτρέπουν πρὸς τὸν ἐνάρετο βίον μὲ ἀναζήτηση καὶ ἔκφραση σταθερῶν ἀξιών πού καταξιώνουν τὸν ἄνθρωπο. Ἐντεῦθεν συνθέτει τὸ ἔργο του σὲ «εὖ λέγειν» καὶ «εὖ φρονεῖν». Ὁ ἐπικίδειος τοῦ «Εὐαγόρου» εἶναι κυρίως ἐγκώμιον, εἶδος πού διέρχεται τὶς ἐποχὲς μέσῳ τοῦ Κικέρωνος. Ὁ Bossuet ἔχει τὸν ἐγκωμιστικὸ λόγον σὺν ὁμιλίᾳς του, ὅπως συμβαίνει καὶ σὺν ἡμέρᾳς μας, ὅπου ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ ἔχει τὴν «ὁμιλητική».

Κάπου σὰ 393 π.Χ. ἰδρύει ρητορικὴ σχολή, πού πολὺ γρήγορα διαθέτει μεγάλη ἀκτινοβολία. Ἄς λάβουμε ὑπ' ὄψιν μας ὅτι μαθηταὶ του ὑπῆρξαν ρήτορες, ὅπως ὁ Ἰσαῖος, ὁ Ὑπερεΐδης, ὁ Λυκούργος, ἱστορικοί, ὅπως ὁ Ἐφορος καὶ ὁ Θεόπομπος, ὁ ἐξαίρετος στρατηγὸς Τιμόθεος. Ὁ ἀθηναῖος ρητοροδιδάσκαλος δὲν προ-

σκολλᾷται σὸν ὕψος, τὸ ὁποῖο προσέχει καὶ καλλιεργεῖ, ἀλλ' ἐνδιαφέρεται καὶ γιὰ τὸ περιεχόμενο. Πιστεύει ὅτι ἡ διδασκαλία του εἶναι φιλοσοφία. Εὐρίσκεται στὴν ἴδια γραμμὴ πορείας πρὸς τὸν Θουκυδίδην, τὸν Ξενοφῶντα, τοὺς τραγικούς. Πιστεύει στὴν παιδεία ὡς διὰ ἄπλαση τῆς ψυχῆς, ὥστε ὁ ἄνθρωπος νὰ πράττῃ τὰ ὀρθὰ καὶ τὰ ἀληθινά.

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι εὐρίσκεται σὲ ἀντίθεση μὲ τὸν Πλάτωνα, ὁ ὁποῖος ὑψώνει τὶς ιδέες σὲ «ὑπερουράνιο τόπον», ἀποβλέπει στὴν ὑπερτάτην ιδέα τοῦ ἀγαθοῦ, πού «μόλις ὁράται», ἀλλ' ἡ ἀκτινοβολία τῆς ἐπιδρᾶ σὸν κόσμον καὶ τοὺς ἀνθρώπους, στοὺς ὁποίους ἐμπνέει τὴν ἀρετή, τὸ ἀγώνισμα τῆς ἐλευθερίας, συντελεῖ στὴν δυνατότητα ὑπερβάσεως τοῦ ἀτόμου σὲ πρόσωπο. Ὁ Ἰσοκράτης θέλει νὰ εἶναι περισσότερο προσγειωμένος. Ἀναζητεῖ τὴν ἀλήθεια σὸν πρακτικὸ βίον.

Στὴν ἀρχὴ τῆς σταδιοδρομίας του ἀναγκάσθηκε νὰ γίνῃ λογογράφος, νὰ γράφῃ λόγους γι' ἄλλους σὰ δικαστήρια. Ἡ καταστροφὴ τῆς Ἀθήνας σὸ τέλος τοῦ πελοποννησιακοῦ πολέμου ἐπιφέρει τὴν ἀπώλεια τῆς περιουσίας του. Ἔτσι σώζονται ἔξι λόγοι του· «Κατὰ Εὐθύ-

νου», «Κατὰ Καλλιμάχου», «Κατὰ Λοχίτου», «Περὶ τοῦ ζεύγους», «Τραπεζιτικός» καὶ «Αἰγινήτικός». Ἀργότερα μὲ τὴν ἵδρυση ρητορικῆς σχολῆς ἀποκτᾶ πλοῦτο καὶ ἔχει τὴν εὐχέρεια νὰ διατυπώσῃ τὴν ἰδεολογία του, νὰ ἐκφράσῃ τοὺς ὁραματισμούς του, νὰ διακηρύξῃ τὴν φιλοσοφία του, νὰ ὑμνήσῃ τὴν ἐλληνικότητα, τὴν παιδεία ποὺ ἔχει οἰκουμενικότητα. Κατ' αὐτὸν ὁ ἀληθινὰ μορφωμένος εἶναι Ἕλληνας, ἀκόμη καὶ ἂν προέρχεται ἀπὸ ἄλλο ἔθνος. «Ἕλληνας καλεῖσθαι τοὺς τῆς παιδείας τῆς ἡμετέρας ἢ τοὺς τῆς κοινῆς φύσεως μετέχοντας» (Πανηγ. § 50).

Σ' αὐτὸ τὸ ἀξιόλογο ἀποφθεγμα πολλοὶ σύγχρονοι προβαίνουν σὲ λανθασμένη ἐρμηνεία του. Ἡ ἀληθινὴ παιδεία σὲ καθιστᾷ Ἕλληνα, ἀλλ' αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι δικαιώνει κάθε ἄλλοδαπὸ μὲ βαρβαρίζουσα ἐλληνικὴ. Ἡ ἀληθινὴ παιδεία εἶναι αὐτογνωσία καὶ ἀγώνισμα γιὰ βελτίωση ψυχῆς. Γι' αὐτὸ ὁ Ἰσοκράτης στὴν παράγραφον 63 παρατηρεῖ: «Οὐ δὴ πού πατριὸν ἐστὶν ἡγεῖσθαι τοὺς ἐπήλυθας τῶν αὐτοχθόνων, οὐδὲ τοὺς εὖ παθόντας τῶν εὖ ποιησάντων, οὐδὲ τοὺς ἰκέτας γενομένους τῶν ὑποδεξαμένων». Ἀσφαλῶς δὲν εἶναι

σύμφωνο πρὸς τὴν παράδοσή μας νὰ προηγοῦνται οἱ νεοεισελθόντες τῶν αὐτοχθόνων οὔτε οἱ εὐεργετηθέντες τῶν εὐεργετησάντων οὔτε οἱ ἰκέτες τῶν ὑποδεξαμένων (Πανηγυρικός). Ὁ Ἰσοκράτης καυχᾶται, διότι οἱ ἀθηναῖοι εἶναι γηγενεῖς, αὐτόχθονες, ἔχουν θεία προέλευση· δέχονται τοὺς ἄλλους ὥς ἐπισκέπτες καὶ ἡ διαγωγὴ τῶν ὀφείλει νὰ εἶναι νόμιμη καὶ σύμφωνη μὲ τὸ πνεῦμα τῆς πόλεως. Ἀργότερα γίνονται ἰσοτελεῖς, ἔχουν ἰδιοκτησία, ἐργάζονται καὶ πληρώνουν φόρους. Καὶ εἶναι γνωστὸ τὸ παράδειγμα τοῦ νέου ποὺ εἶχε πατέρα ἀθηναῖο, ἀλλ' αὐτὸς ἐγεννήθη εἰς μία τῶν Ἰονίων νήσων καὶ ὅταν ἐζήτησε νὰ πολιτογραφηθῇ ἀθηναῖος, οἱ ἀρχεῖς δὲν τοῦ παρεῖχαν τὸ δικαίωμα τῆς ἐγγραφῆς του στοὺς καταλόγους, διότι ἡ προφορὰ του δὲν ἦταν ἀπικίχουσα!

Ἀπὸ τοὺς 21 διασωθέντας λόγους του, ποὺ ἐγράφησαν, ἀλλὰ δὲν ἐξεφωνήθησαν, ἀπὸ δειλία καὶ φωνητικὴ ἀδυναμία, διακρίνομε τὸν «Παναθηναϊκόν», τὸν «Εὐαγόρα», τὸν «Νικοκλέα», «Πρὸς Νικοκλέα», «Κατὰ σοφιστῶν», τὸν «Ἀρχίδαμο», ἀλλὰ πιδὸς πολὺ ξεχωρίζομε τὸν «Πανηγυρικός», ποὺ ἐχρειάσθηκε δέκα χρόνια, γιὰ νὰ τὸν ὁλοκλη-

ρώση. Ἀπήχνηση τοῦ πνεύματος τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς δημοκρατίας διαπιστώνομε ἀπὸ τὸν Ἐπιτάφιο τοῦ Περικλέους ποὺ θεωρεῖ τὴν Ἀθήνα «Ἑλλάδος παιδευσιν». Καὶ στὸν Ἰσοκράτη κυρίαρχη εἶναι ἡ ἰδέα τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς ἐλευθερίας. Ὁ «Πανηγυρικός» εἶναι ὑποδειγματικὸς στὴν διάταξη τῆς ὕλης μὲ οὐσιώδη σκοπὸ τὴν ἐλληνικότητα, τὴν ἐνότητα καὶ τὴν κατάκτηση τῆς Περσίας· ἡ γενικὴ θεματικὴ διαίρεται σὲ προοίμιο, διήγηση, ἐπιβεβαίωση καὶ ἀντίκρουση, μὲ ἐπίλογο ποὺ ἐμπνέει καὶ ἐνθαρρύνει. Ἡ ὅλη θεματικὴ ἐξυφαίνεται μὲ τὴν ἐλευθερία καὶ τὴν ἐφαρμογὴ τῆς δικαιοσύνης.

Ἡδιαδικασία εἶναι παλαιά. Εὐρίσκεται στὸν Ὅμηρο, προχωρεῖ στοὺς λυρικοὺς καὶ χορικοὺς ποιητάς, φθάνει καὶ ἐφαρμόζεται ἀπὸ τὸν Σόλωνα, συνεχίζεται μὲ τὸν Κλεισθένη καὶ κορυφώνεται στὸν πέμπτο αἰῶνα. Μὲ τὸν Θεμιστοκλῆ, τὸν Κίμωνα, τὸν Ἀριστείδη, τὸν Περικλῆ, τοὺς ἱστορικοὺς Ἡρόδοτο καὶ Θουκυδίδη, τοὺς ἰατροὺς μὲ τὸν Ἱπποκράτη, τοὺς ἀρχιτέκτονες, τοὺς ζωγράφους, τοὺς γλύπτες ποὺ συνέθεσαν τὴν ἐπιστήμην μὲ τὴν ἀλήθεια, τὴν τέχνην ποὺ ἔπλασαν μὲ κάλλος καὶ ἥθος τὸν Παρθενῶνα,

τὰ ἀναθήματα, τὰ ἀγάλματα, ποὺ κοσμοῦν καὶ ἀγάλλουν.

Ὁ Ἰσοκράτης ἀκολουθεῖ τὴν ἰδίαν κατεύθυνση τοῦ κάλλους καὶ τοῦ ἥθους. Εἶναι ὁραματιστὴς τῆς παιδείας ποὺ διαπλάσσει τὸ ἄτομο σὲ πρόσωπο, ποὺ ὑπηρετεῖ καὶ ἐναρμονίζεται πρὸς τὴν κοινότητα. Τὸ ὄραμά του ἀπλώνεται σ' ὅλη τὴν Ἀθήνα, ποὺ εἶναι σύνθεση χωρίων, δήμων καὶ κοινοτήτων. Γοντεύεται ἀπὸ τὸ μεγαλεῖο της, ὕμνει τὰ κατορθώματά της, ἀφηγεῖται τοὺς ἀγῶνες καὶ τὶς θυσίες της. Ἡ Ἀθήνα ἐλευθέρωσε τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τοὺς πέρσες. Ποθεῖ νὰ ἡγηθῇ τῶν ἐλληνικῶν πόλεων, ὅπως ἄλλοτε, ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι πιθανό, ἐφ' ὅσον εὐρίσκεται σὲ πολιτικὴ καὶ στρατιωτικὴ ἀδυναμία. Ὁ Ἰσοκράτης προτείνει τὴν συνένωση τῶν πόλεων, ἐφ' ὅσον ἐμφοροῦνται ἀπὸ τὸ ἴδιο πνεῦμα τοῦ πολιτισμοῦ. «Τῆς δ' ἀρετῆς ἀθάνατον τὴν μνήμην ἐποίησαν» (Πανηγ. 84). Ὁ ρήτωρ προβαίνει καὶ στὴν ἐξιστόρηση τῆς πολιτείας τῆς Σπάρτης. Τὶς τελευταῖες δεκαετίες οἱ κάτοικοί της εἶχαν τὴν ἐξουσία, ποὺ ἀργότερα ἀμφισβητήθηκε ἀπὸ τοὺς ἡγήτορες τῆς Θήβας. Τώρα ἀθηναῖοι καὶ σπαρτιάτες πρέπει νὰ συνεργασθοῦν καὶ νὰ στραφοῦν κατὰ τῆς Περσίας.

Ὁ Ἰσοκράτης ἀναζητεῖ τὸν ἡγέτην. Κατὰ μίαν ἐπιστολὴν τοῦ Σπενσίπου, ἀνεψιοῦ τοῦ Πλάτωνος, ὁ ρήτωρ θεωρεῖ κατάλληλο τὸν Ἀγνσίλαο. Ἄλλοτε στρέφεται πρὸς τὸν Διονύσιο τὸν πρῶτο, τὸν τύραννο τῶν Συρακουσῶν, ἀλλ' ἐκεῖνος ἦταν περίφροντις μὲ τὰ προβλήματα τῆς Σικελίας. Εἶναι ἀμφίβολο ἂν τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ Σπενσίπου ἀνταποκρίνονται πρὸς τὴν πραγματικότητα. Γεγονὸς ἀναμφισβήτητο εἶναι ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Ἰσοκράτους πρὸς τὸν Φίλιππο πού ἔχω πρὸ ὀφθαλμῶν. Διαθέτει ἱκανότητα ἡγήτορος, εἶναι ἀποφασιστικός, ταχύς καὶ ἀποτελεσματικός. Ἐχει ἤδη σημειώσει πολὺς καὶ στρατιωτικὲς ἐπιτυχίες, εἶναι γνωστὴ ἡ ἐλληνικὴ καταγωγὴ του καὶ διαθέτει τὴν φιλοδοξίαν τῆς κυριαρχίας ἐπὶ τῶν ἐλλήνων. Ὁ ὀραματισμὸς τοῦ Ἰσοκράτους εἶναι ὀρθός, ἡ πρότασί του πραγματικὴ, ἀλλὰ τὰ γεγονότα τὸν ἀποθαρρύνουν μὲ τὴν μάχην τῆς Χαιρωνείας τὸ 336 π.Χ., πού ὁ Φίλιππος ἐπέτυχε ἀπόλυτη κυριαρχία στοὺς Ἕλληνες. Σὲ λίγο ὁ μέγας ρητοροδιδάσκαλος ἀπέρχεται τοῦ βίου.

Ὁ Ἰσοκράτης ἀπαιτεῖ συνέπεια, ἀγωνιστικότητα, φιλανθρωπία, φιλοπατρία. Ὁραματίζεται «τὴν τῶν λόγων παιδείαν». Λογικὴ πού προ-

βληματίζει καὶ εὐγλωπία πού ἀρέσει καὶ πείθει. «Τῷ λόγῳ κοσμήσας». Ὁ ρήτωρ ἀναζητεῖ τὴν εὐνηκὴν λέξιν, τὴν ἐναρμόνισιν μεταξὺ τῶν φράσεων, τὴν χρῆσιν τῆς μεταφορᾶς χωρὶς ὑπερβολή. Ἐναρμονίζεται σὺν ἀντιθέσεις καὶ τὶς ποιητικὲς ἐπαναλήψεις τῶν ἰδίων λέξεων. «Ὀλίγοι πρὸς πολλὰς μυριάδας». «Δι' ἀρετὴν ἀλλ' οὐ διὰ τύχην ἐνίκησαν». «Τοῖς καλοῖς κάγαθοις αἰρετώτερόν ἐστι καλῶς ἀποθανεῖν ἢ ζῆν αἰσχροῶς» (Πανηγυρ. 95). Τὸ ὁμοιοτέλευτον σ' ὠρισμένες περιπτώσεις καλεῖται τετράκωλος περίοδος «...στρατηγουμένης... ἀθροισομένης... ἐκπεμπομένης... πορευομένης» (Πανηγ. 186).

Ὁ λόγος ἀποβαίνει συχνὰ πυκνὸς καὶ ἀποφθεγματικός, ὅταν διατυπώσῃ σκέψεις πού καθοδηγοῦν τὸν ἰδιώτη, τὸν ἄρχοντα, τὸν βασιλέα, ὅταν ὁ κοινωνισμὸς τοῦ ὑπερβαίνει τὴν ἀπλὴν ἐπικοινωνία καὶ καθίσταται παραινετικός. Ἡ ἠθικὴ του εἶναι ἀπόρροια λογικῆς, πείρας, δοκιμασμένων ἠθῶν καὶ παραδόσεως. Ἡ παιδεία ὡς μόρφωση ψυχῆς, πού διαπλάσσεται ἀπὸ τὸ «εὖ φρονεῖν» καὶ τὸ «εὖ λέγειν». Γι' αὐτὸν ἡ ρητορικὴ δὲν εἶναι ἀπλῶς γοντεία λόγου, πού συναρπάζει τὰ συναισθή-

ματα καὶ παρασύρει τὸν στοχασμὸς ἀκριτὴ ἀποδοχή. Ἐπιδιώκει τὸν σωφρονισμό, τὴν προσεκτικὴ ἀπόφαση, τὴν ὀρθὴ πράξη, ποὺ συντελεῖ στὴν συνεργασία, τὴν ἀγωνιστικότητα, τὴν ἀξιοπρέπεια, τὸ παράδειγμα πρὸς μίμηση.

Ἰδιαίτερη σημασία δίνει στοὺς ἡγήτορας ἢ τοὺς μελλοντικούς ἡγήτορας. «Τὸ μὲν γὰρ φιλοσοφεῖν τὰς ὁδοὺς σοὶ δείξει» (Πρὸς Νικοκλέα 35). Μεγάλη δυσκολία στὴν ἄσκηση τῆς ἐξουσίας εἶναι ὁ ἐγωισμός, ἡ χρῆση βίας, ἡ εὐκόλη προσκόλλησή σις ἡδονές. Γι' αὐτὸ ὁ ἡγέτωρ πρέπει νὰ εἶναι κυρίαρχος πρῶτα «τῶν ἐπιθυμιῶν μᾶλλον ἢ τῶν πολλῶν». Ὡς «καλῶς πεπαιδευμένος» ἀναγνωρίζει τὴν ὑπεροχὴ τῆς ψυχῆς ἔναντι τοῦ σώματος· τῆς πνευματικότητος ἔναντι τῶν ὑλικῶν κατακτήσεων. Τὸ κριτήριο τῆς αἰωνιότητος εἶναι προφανές. «Ἐπειδὴ θνητοῦ σώματος ἔτυχες, πειρῶ τῆς ψυχῆς ἀθάνατον τὴν μνήμην καταλιπεῖν» (Πρὸς Νικ. 37). Οἱ πράξεις μας νὰ ὑπερβαίνουν τὴν ζωὴ μας.

Ὁ Ἰσοκράτης ἐνσαρκώνει τὸ ἐλληνικὸ ἦθος, πιστεύει στὴν ἐλευθερία καὶ τὴν ἰσοπολιτεία. Βιώνει

τὴν δικαιοσύνη καὶ τὴν σωφροσύνη. Θέλει νὰ εἶναι φιλόσοφος, νὰ στοχάζεται. Ἡ πράξη νὰ εἶναι ἀπόρροια μελέτης καὶ σπουδῆς τῶν δυσκολιῶν πρὸς ὑπέρβασή των. Εἶναι ὁ μεγάλος «παιδαγωγός», εὐρεῖα ἐννοία, τοῦ τετάρτου π.Χ. αἰῶνος. Φυσικὰ δὲν εἶναι Πλάτων οὔτε Ἀριστοτέλης. Οὔτε φλογερὸς ἀγωνιστής, ὅπως ὁ Δημοσθένης. Ἀκολουθεῖ τὸν δρόμο τῆς ἀρετῆς μέσα σὲ πρακτικὲς διαστάσεις. Ἡ ἀρετὴ ὡς ὑπέρβαση ἀπὸ τὴν καθημερινότητά μας ἀποτελεῖ τὸ ἰδανικὸ του. Ἀξίζει νὰ ζῆς γιὰ τὰ μεγάλα, ποὺ εἶναι μεγαλειώδη. Ὁ ἀνθρωπισμὸς του εἶναι ἀγώνισμα ζωῆς, ποὺ κορυφώνεται σ' «εὐπραξία», δηλαδὴ ἔμπρακτὴ εὐδαιμονία.

Γιὰ τὸν σύγχρονο ἄνθρωπο μὲ τὶς φαντασιώσεις ποὺ τὸν παραπλανοῦν καὶ τὶς φοβίες ποὺ τὸν τυραννοῦν ὁ «Πανηγυρικός», τὸ «Κατὰ σοφιστῶν», τὸ «Πρὸς Νικοκλέα» κ.ἄ. ἀποτελοῦν ἐνορμήματα πρὸς αὐτογνωσία, ἀφύπνιση εὐθύνης καὶ ἀποδοχὴ τῶν διαχρονικῶν ἀξιῶν γιὰ τὴν ὑπέρβαση τῆς οἰκονομικῆς κρίσης, ποὺ μαστίζει τὸν σύγχρονο ἄνθρωπο.

ΜΑΜΑ, ...ΕΙΜΑΙ ΥΠΟ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ!

του **Ανδρέα Κουτσόπουλου**,
Φιλολόγου Εκπαιδευτικού

Πρωτότυπος τίτλος για ομιλία προς τους Γονείς και Κηδεμόνες Ιδιωτικού Εκπαιδευτηρίου. Τι άραγε ακριβώς εννοεί ο ομιλητής; Ας σκεφτούμε πρώτα πώς θα αντιδρούσατε, αν κάποιο μεσημέρι το παιδί σας, επιστρέφοντας απ' το Σχολείο, σας έλεγε αυθόρμητα: «Μαμά, μπαμπά, είμαι υπό παρακολούθηση». Βροχή οι ερωτήσεις για το πώς, γιατί και ποιος παρακολουθεί το παιδί σας. Κι ενώ ετοιμάζεστε να τηλεφωνήσετε στο Σχολείο ή ακόμα και να επισκεφθείτε τον Διευθυντή, για να εξακριβώσετε την πληροφορία του παιδιού σας, συνειδητοποιείτε ότι ο ασκών την «παρακολούθηση» δεν είναι άλλος από κάποιον ευσυνείδητο εκπαιδευτικό, καθηγητή του ιδιωτικού σχολείου, το οποίο έχει επιλεγεί αυστηρά από εσάς, προκειμένου να διαφυλάξετε το παιδί σας στους χαλεπούς καιρούς μας άτρωτο από ηθικούς και

πνευματικούς κινδύνους.

Αναζητώντας τους λόγους που το παιδί σας ενοχλείται, ίσως επιβεβαιώσετε κάτι που ήδη υποψιάζεστε. Έχει μπει για τα καλά στην εφηβεία και ενοχλείται από κάθε τι που απειλεί, τυχόν, την ελευθερία του και την θέτει υπό περιορισμόν. Έτσι το αντιλαμβάνεται. Το ενδιαφέρον, οι αγωνίες, οι συμβουλές, οι ενέργειες των γονέων, κηδεμόνων, εκπαιδευτικών, αποτελούν συχνά για τον έφηβο εμπόδια που με κάθε τρόπο θέλει να παραμερίσει, ώστε να νιώθει ελεύθερος, να ζει τις μύχιες προσδοκίες, τα όνειρα και τις προκλήσεις της ζωής.

Πώς ενεργείς, εν προκειμένω, γνωρίζοντας την κρισιμότητα της ηλικίας, αλλά και τους κινδύνους που ελλοχεύουν; Χαλαρώνεις; Αδιαφορείς; Εφησυχάζεις; Ο εφησυχασμός, ακόμα κι αν αποδοθεί στην πίστη μας και στην πρόνοια του Θεού,

είναι αδικαιολόγητος και δεν ευλογείται από τον Θεό. Η χαλάρωση και η αδιαφορία μαρτυρούν ανευθυνότητα. Μόνος ασφαλής δρόμος η γρηγορούσα συνείδηση.

Εδώ έχει τη θέση του ένα απόσπασμα από επιστολή Σχολικής Συμβούλου σε συνάδελφό της, η οποία προβληματισμένη διεκτραγωδεί τα τεκταινόμενα σε δημόσια σχολεία της Β/θμιας Εκπαίδευσης. Διαβάζω: «Τα παιδιά, ήδη από το δημοτικό, τα έχουμε κάνει ανυπάκουα, αγενή και έχοντας σαφή επίγνωση ότι τα σχολεία είναι χώροι που ελεύθερα και ασύδοτα μπορούν να κάνουν τα πάντα. Παιδιά του Γυμνασίου γίνονται... ζευγαράκια και αγκαλιάζονται και φιλιούνται μπροστά στα μάτια των συμμαθητών τους και των καθηγητών τους στο διάλειμμα, χωρίς καμιά ντροπή. Και όταν τους κάνεις κάποια "σύσταση" πολύ ευγενικά για να μη τα... προσβάλεις, σου βγάζουν και μια γλώσσα δέκα μέτρα»... «Μια απλή ματιά του μαθητόκοσμου, εν ώρα διαλείμματος, δίνει την εικόνα μιας ομάδας παιδιών που εν εξάλλω... περιβολή και κατάσταση περιφέρονται σε κάποιο χώρο διασκέδασης - για να μην πω τίποτα χειρότερο. Καμία υποψία ότι πρόκειται περί σχολείου και μαθητών...». «Θα μου πεις πως είμαι απαισιόδοξη. Είμαι! Και

θα προτιμούσα να κλείσουν τα σχολεία, αφού είναι ανίκανα να επιτελέσουν τον σκοπό τους, που δεν είναι μόνο "εκπαιδευτικός", αλλά πρωτίστως ανθρωπιστικός, αφού δεν εκπαιδεύουν... σκύλους, αλλά ανθρώπους, για να τους κάνουν καλύτερους. Αφού, λοιπόν, αποτυγχάνουν και στα δύο, να κλείσουν. Όπως κλείνουν και οι επιχειρήσεις εκείνες που δεν αποδίδουν, αλλά ζημιώνονται οι εταίροι τους. Εδώ, μάλιστα, ζημιώνονται ψυχές. Να κλείσουν μέχρι να εκπονηθούν σχέδια και τρόποι διάσωσής τους από την απαξίωση και τον εξευτελισμό.»

Μετά από τα παραπάνω, η παρακολούθηση των μαθητών από τους καθηγητές και τους γονείς καθίσταται αναγκαία, ώστε να εξασφαλιστεί και στη σχολική ζωή η ανάλογη ευπρέπεια, η ευταξία και η ασφάλεια, που είναι βασικοί παράγοντες για μια επιτυχημένη αγωγή. Ποιος αμφιβάλλει ότι είναι χρέος των δασκάλων να έχουν άγρυπνη την προσοχή τους στους εφήβους και, συμπεριφερόμενοι πάντα με διάκριση, να προλαμβάνουν ή να θεραπεύουν δυσάρεστες καταστάσεις; Η φροντισμένη και όχι ατημέλητη, εξεζητημένη ή προκλητική εμφάνιση του μαθητή, η ενδυμασία, η κόμμωση, η συμπεριφορά προς καθηγητές και συμμαθητές εντός και εκτός της τά-

ξης, η στάση του απέναντι στο άλλο φύλο, η εντιμότητα, η φιλαλήθεια, η αίσθηση του δικαίου όχι μόνο ως προς το προσωπικό του συμφέρον, το παιχνίδι στο προαύλιο, η συνεργασία του είναι μερικά από εκείνα που οφείλει ένας σωστός παιδαγωγός να προσέχει καθ' όλη τη διάρκεια μιας σχολικής μέρας. Το Σχολείο μας δίνει μεγάλη σημασία στα παραπάνω, διότι τα θεωρεί απαραίτητα για την επίτευξη όλων των καθορισμένων παιδαγωγικών σκοπών του.

Παράλληλα όμως και τα τεκταινόμενα στο σχολικό περιβάλλον δεν είναι άσχετα με τη λοιπή ζωή και τις συνήθειες του μαθητή εκτός σχολείου, οπότε ανάγκη είναι να συνεξετάζονται και τα δύο, προκειμένου να μη ζούμε στην πλάνη, αλλά και να ενεργούμε τα δέοντα...

Δηλαδή, ούτως έχοντων των πραγμάτων, τι θα μπορούσε να κάνει ένα παιδί μέσα σε ένα δωμάτιο, έχοντας μάλιστα και τη βοήθεια των ηλεκτρονικών μέσων; Ή τι θα μπορούσε να κάνει ή να δει, ακόμα κι όταν τα παραπάνω βρίσκονται σε ένα κοινό για όλους χώρο του σπιτιού, όπως π.χ. το σαλόνι; Έχει θέση κι εδώ ο έλεγχος; Κυρίως εδώ, γιατί στην εποχή μας από αυτά εκπορεύονται οι σημαντικότεροι κίνδυνοι. Οι απόψεις ότι το παι-

δί μπορεί να έχει προσωπικά δεδομένα, ζωή ιδιωτική ή άγνωστη στον γονιό και στον δάσκαλο, θεωρούμε ότι απηχούν απόψεις μιας νεοκουλτούρας που επέτεινε την κρίση αξιών που περνάει η χώρα μας τα τελευταία χρόνια.

Στο σημείο αυτό προσέξτε, παρακαλώ, το εξής: Ακόμη και οι ίδιοι οι δημιουργοί της υψηλής τεχνολογίας απαγορεύουν αυστηρά στα παιδιά τους να χρησιμοποιούν υπολογιστές και διαδίκτυο τόσο στις σχολικές αίθουσες, όσο και στο σπίτι. Πιο συγκεκριμένα, στην κοιλάδα του Πυριτίου, γνωστή στον κόσμο ως Silicon Valley, όπου εδρεύουν πολλές επιχειρήσεις υψηλής τεχνολογίας, εκκολάπτονται κάθε χρόνο νέοι λαμπροί επιστήμονες, οι οποίοι φοιτούν σε σχολείο προορισμένο για τα παιδιά των εργαζομένων. Σε αυτό δεν υπάρχει ούτε ένας υπολογιστής και οι εκπαιδευτικοί συστήνουν στους μαθητές να μην τους χρησιμοποιούν ούτε στο σπίτι! Δηλαδή, οι εργαζόμενοι στην google, την apple, την yahoo και σε άλλους τεχνολογικούς κολοσσούς αποτρέπουν τα παιδιά τους από τη χρήση τεχνολογικών μέσων, θεωρώντας μάλιστα γελοία την ιδέα ότι ένα ipad θα σε διδάξει ευκολότερα γραμματική ή αριθμητική...

Με βάση τα παραπάνω και για

να γίνουμε πιο συγκεκριμένοι, δεν θα πρέπει να γνωρίζουμε τι περιέχουν τα κινητά που κρατούν τα παιδιά μας στα χέρια τους, δηλαδή τι εικόνες, μηνύματα, βίντεο κ.ά. περιεργάζονται καθημερινά; Με ποιους επικοινωνούν, τι λένε και πώς εκφράζονται; Πόσοι γνωρίζουμε τι κάνει το παιδί μας, όταν από το κινητό του ή από τον υπολογιστή που έχει στο δωμάτιο ή ακόμα και στο σαλόνι, μπαίνει και περιηγείται στο διαδίκτυο; Πόσοι γνωρίζουμε αν έχει facebook και πόσο και πώς το χρησιμοποιεί; Πόσοι γνωρίζουμε με ποιους «φίλους» κουβεντιάζει, επικοινωνεί και πώς συμπεριφέρεται;...

Ποιος γονέας θα ήθελε να υπάρχουν στο διαδίκτυο όλα τα προσωπικά δεδομένα του παιδιού του, καθώς και όλες οι σκέψεις του, κι εκείνο να τα μοιράζεται ανέμελα με τους εκατοντάδες και χιλιάδες «φίλους» του, πολλούς εκ των οποίων δεν έχει συναντήσει ποτέ;...

Το πρόσφατο τραγικό παράδειγμα της 17χρονης Άσλεϊ από τη Βρετανία ή της 13χρονης από την Κύπρο που έπεσαν θύματα βιασμού από «φίλους» τους στο facebook ίσως μας πείθει. Τελικά, πόση εμπιστοσύνη πρέπει να δείχνουμε στο παιδί μας; Από τη βρετανική αστυνομία ανακοινώθηκε ότι κατά το πε-

ρασμένο έτος ο αριθμός των εγκλημάτων που έχουν να κάνουν με το facebook αυξήθηκε κατά 346%!

Πόσο επηρεάζουν όλα αυτά τα παιδιά μας, τη ζωή τους, τις αντιλήψεις τους, την κοσμοθεωρία τους, την ψυχή τους γενικότερα; Ποιος μπορεί να τα παρακολουθήσει, να ακολουθήσει τα βήματά τους σ' αυτές τις άγνωστες για πολλούς γονείς περιπλανήσεις; Πόσο μεγάλη ευθύνη φέρουμε ως γονείς και ως δάσκαλοι!

Αγαπητοί μας, εμείς δεν διστάζουμε να το πούμε: Έχουμε συνεχώς στραμμένο το βλέμμα μας στη ζωή των παιδιών μας, των παιδιών σας, προς όλες τις πλευρές της, εντός και εκτός σχολείου. Βλέμμα που άλλοτε ήπια κι άλλοτε αυστηρά, άλλοτε πατρικά κι άλλοτε ελεγκτικά, πάντοτε όμως με διάκριση, παρακολουθεί την πρόοδό τους συνολικά.

Αξίζει να πείτε στο παιδί σας:

«Παιδί μου, μπορούμε να είμαστε ήσυχoi και οι δύο. Και εσύ και εμείς.

Σε αυτό το σχολείο είσαι υπό παρακολούθηση!»

(Σύνοψη Ομιλίας που έγινε στα Εκπαιδευτήρια «Α.Π.» για τους Γονείς και Κηδεμόνες των μαθητών τον Δεκέμβριο του 2011)

ΤΟ ΠΟΛΛΑΠΛΑΣΙΑΣΤΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

του **Νικ. Μ. Μιχαηλίδη**,
Οικονομολόγου - Θεολόγου

Ο αείμνηστος καθηγητής μου Paul Samuelson (που μετέπειτα του απονεμήθηκε το Νόμπελ Οικονομίας) στο πρώτο μεταπτυχιακό του μάθημα τοποθέτησε στην έδρα ένα κεκλιμένο επίπεδο και στην κορυφή του έβαλε μια σφαίρα, προκειμένου ν' αποδείξει την απόλυτη σχέση φυσικής και οικονομίας. Μικρή μετακίνηση της σφαίρας μπορεί να την οδηγήσει στην αρχή της κλίσης, οπότε αρχίζει η σφαίρα να κυλά με μικρή ταχύτητα στην αρχή, επιταχυνόμενη πολύ γρήγορα μέχρι να φθάσει σε ένα νέο επίπεδο ισορροπίας. Αυτή η επιτάχυνση είναι το πολλαπλασιαστικό φαινόμενο που εμφανίζεται σε μια οικονομία που αρχίζει να διολισθαίνει. Με άλλα λόγια, όταν σε μια οικονομία αρχίσει η ύφεση, το φαινόμενο μεγιστοποιείται μέχρι να βρεθεί νέο επίπεδο ισορροπίας.

Το ερώτημα είναι, τι γίνεται μετά; Η απάντηση δόθηκε από έναν άλλο οικονομολόγο, τον καθηγητή Solow, με την θεωρία του take off που διетύπωσε (και σε αυτόν απονεμήθηκε επίσης το Νόμπελ) και που πρεσβεύει ότι η στροφή προς την ανάπτυξη μοιάζει με την απογείωση του αεροσκάφους, το οποίο, για να επιτύχει την αποκόλλησή του από το έδαφος, πρέπει να μεγιστοποιήσει τις δυνατότητες των κινητήρων του, ενώ, όταν πετά ψηλά, μέρος μόνο των δυνατοτήτων του χρησιμοποιεί.

Μετά απ' αυτή την συνοπτική ανα-

φορά σε δύο βραβευμένους οικονομολόγους θα ήθελα να δούμε την εφαρμογή αυτών των φαινομένων στην περίπτωση της Χώρας μας, η οποία έχει αποδοκιμασθεί από τους πολιτικούς και από τα μέσα ενημέρωσης με πολύ σκληρό τρόπο και χωρίς να συνυπολογισθεί όχι μόνο η ιστορία του λαού αυτού αλλά και η σωτηρία για την εξέλιξη της σύγχρονης ιστορίας, αιματηρή συμβολή του πριν 70 χρόνια.

Κρίσιμο σημείο στην κρίση που αντιμετωπίζουμε και σε σχέση με την ανάλυση Samuelson είναι, πώς μετακινήθηκε η σφαίρα από την ισορροπία που υπήρχε και έτσι άρχισε η διολίσθηση. Δυστυχώς η κίνηση προήλθε από την αγγελία ότι θα φορολογηθούν οι ιδιωτικές καταθέσεις. Και τότε 80 δις € έφυγαν από την Χώρα. Η κατάσταση επιδεινώθηκε, όταν δόθηκε και το επίδομα αλληλεγγύης - το δεύτερο μετά το επίδομα θέρμανσης στην ίδια χρονιά. Λογικά θα ρωτήσει κανείς, γιατί να φταίνε αυτές οι αστοχίες και όχι τα 350 δις € που οφείλει η Χώρα στους δανειστές της. Λοιπόν όχι. Δεν ώθησε το χρέος στην ύφεση. Το χρέος μας των 350 δις ανακυκλωνόταν με χαμηλό επιτόκιο 135 basic points πάνω από το γερμανικό επιτόκιο και δεν θα άλλαζε η συμπεριφορά των αγορών, αν είχαμε αποφύγει την παραπάνω άστοχη επιλογή, που επέτρεψε την διολίσθηση της σφαίρας. Στη συνέχεια η σφαίρα άρχισε να διολισθαίνει ταχύτε-

ρα μετά την προσφυγή στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, δηλαδή την ατυχέστερη δυνατή επιλογή.

Εφόσον, παρά ταύτα, η Χώρα δεν χρεοκόπησε και εξακολουθεί να διολισθαίνει μαζί με την σφαίρα του παραδείγματος, δεν είναι υπερβολικές οι συνέπειες για την οικονομία της; Πράγματι οι συνέπειες είναι δυσανάλογες για μια ύφεση της οικονομικής δραστηριότητας, διότι ξεχνούμε πόσο ολισθηρό έτυχε να είναι αυτή τη στιγμή το κεκλιμένο επίπεδο. Η ολισθηρότητα δημιουργήθηκε από την είσοδο της Κίνας στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου χωρίς να ζητηθεί η αναρμόνιση εσωτερικής και εξωτερικής αξίας του γουάν, προκειμένου να εκμεταλλευθεί η Δύση το χαμηλό κόστος της εργασίας εκεί. Έτσι η Δύση επωφελήθηκε αρχικά από την απόδοση των εκεί επενδύσεων, όμως οι εξαγωγές των φθηνών κινέζικων προϊόντων αποδυνάμωσε σειρά επιχειρήσεων στην Δύση και αύξησε την ανεργία σε όλο τον δυτικό κόσμο και φυσικά και στην Ελλάδα. Στην κατάσταση αυτή μας βρήκε το πολιτικό μας λάθος και αύξησε δραματικά την ανεργία με όλες τις πολλαπλασιαστικές συνέπειές της.

Απομένει να απαντήσουμε στο ερώτημα, αν πράγματι ήταν λάθος ή κάτι διαφορετικό το μοιραίο στοιχείο που μετακίνησε την σφαίρα στο κεκλιμένο επίπεδο. Εδώ πρέπει να λάβουμε υπ' όψη μας ότι το αμερικανικό δολάριο συνοδεύεται από ένα τεράστιο εξωτερικό χρέος και κινδυνεύει να διαταραχθεί σοβαρά η ισορροπία της σχέσης του με τα λοιπά νομίσματα. Προκειμένου να προστατευθεί, θα έπρεπε ή να μειωθεί το χρέος ή να αδυνατίσουν τα λοιπά ισχυρά νομίσματα. Δεν χρειάζεται να κάνουμε εδώ πλήρη νομισματική ανάλυση. Όμως το ευρώ ήταν ένα ισχυρό ανταγωνιστικό νόμισμα και είχε φθάσει σχεδόν σε σχέση 1,47/1. Δεν θα έπρεπε να βρεθεί τρόπος να αμφισβητηθεί η σχέση

με υπαιτιότητά του; Ευτυχώς βρέθηκε, με τον αδύναμο κρίκο των Χωρών του Ευρωπαϊκού Νότου. Τα πράγματα όμως δεν είναι τόσο απλά. Η παγκόσμια οικονομία άρχισε να διολισθαίνει στο ολισθηρό κεκλιμένο επίπεδο. Βλέπετε, για κάθε επέμβαση στην οικονομία ποτέ δεν είναι πλήρως προβλέψιμες οι συνέπειες που θα προκύψουν.

Πάντως η Χώρα μας, πέραν των ευθυνών της αυτών -που συντέλεσαν να φθάσουμε στο κατάντημα της ύφεσης-, είναι το μεγάλο θύμα στην παγκόσμια αυτή ύφεση. Αλλά ας αναλογιστούμε, πώς η Χώρα μας ξαναγεννήθηκε μετά την ολική καταστροφή στην δεκαετία του '40. Το ίδιο θα συμβεί και τώρα, αν υλοποιήσουμε το κατά Solow, take off.

Ενα ερώτημα που θα τεθεί είναι, ο παράγοντας εκείνος που θα συντρέξει την Χώρα μας για να ανακάμψει οικονομικά και κοινωνικά. Η απάντηση νομίζουμε είναι απλή και βρίσκεται πέρα από τις συζητούμενες τεχνικές λεπτομέρειες για το χρέος. Είναι ο ίδιος συντελεστής που λειτούργησε πριν 70 χρόνια. Είναι η ελληνοχριστιανική συνείδηση, που εξακολουθεί να υπάρχει στον ελληνικό λαό, παρά την αλλοίωση που έχει υποστεί ο πληθυσμός της Χώρας κάτω από το καθεστώς της υπέρμετρης ευημερίας που γνώρισε μεταπολεμικά. Η χριστιανική πίστη, που είναι βαθιά ριζωμένη και στον σημερινό ελληνικό πληθυσμό, και η επίκληση της Παναγίας στις κρίσιμες στιγμές αποτελούν τα στοιχεία εκείνα που διώχνουν την απελπισία και θα επιτρέψουν την αναδημιουργία της κοινωνικής και οικονομικής ζωής. Θα μπορούσε μάλιστα κανείς να υποστηρίξει ότι αυτή η άδικη για τον μέσο Έλληνα δοκιμασία μπορεί να λειτουργήσει σαν ευκαιρία που θα δημιουργήσει την επιστροφή στην πίστη και τις αρχές του Ευαγγελίου.

Η ΕΛΛΗΝΙΔΑ ΝΟΙΚΟΚΥΡΑ ΗΡΩΙΔΑ ΤΩΝ ΔΩΔΕΚΑΗΜΕΡΩΝ ΦΡΟΝΤΙΔΩΝ

"Χρειάζεται νά μαθαίνουμε ό,τι προηγήθηκε,
άν θέλουμε νά συνεχίσουμε μέ ήθος τόν ίδιο πολιτισμό"

του † **Δημ. Σ. Λουκάτου**

Δέν είναι μόνο ή θρησκευτική περισυλλογή καί τά ώραϊα άνθρωπιστικά λόγια τῆς Ὑμνογραφίας, πού κάνουν τίς ἡμέρες αὐτές τῶν Χριστουγέννων γαληνεμένες καί εἰρηνοποιές. Εἶναι καί ἡ ἴδια ἡ ἀνάγκη τῶν ἀνθρώπων, μέσα στίς δύσκολες χειμωνιάτικες ὥρες, νά ξεφύγουν ἀπό τοὺς φυσικούς φόβους τους. Εἶναι ὕστερα ἡ ἐπιθυμία τους, μέσα στήν τύρβη τῆς πολλαπλασιασμένης ζωῆς τους, νά ἡρεμήσουν ἀπό τήν κοσμική ταραχή, νά ξαναγυρίσουν στόν «ἐαυτό» τους καί νά ζήσουν ἀγαπημένα καί ζεστά, στήν πρώτη βιοτική ομάδα τους, τήν οἰκογένεια. Τό σπίτι, τίς ἡμέρες αὐτές, ὅλες τίς δώδεκα ἡμέρες, ἀπό τά Χριστούγεννα ὡς τά Φῶτα, γίνεται ἐστία καί φρούριο τῶν ἀνθρωπίνων αἰσθημάτων, φωλιά ἀγάπης καί ζεστασιᾶς, πού τήν περιμένουν μέ λαχτάρια ὅσοι ἐτοιμάζονται νά τή ζήσουν, ἀλλά καί μέ τραγική νοσταλγία ἐκεῖνοι πού θά τή στερηθοῦν.

Περίοδος ἐθίμων, πού μπορεῖ νά ξεκίνησαν ἀπό ἀνθρώπινες εὐετηριακές ἐπινοήσεις καί φόβους, πού μπορεῖ νά τά γέννησε ἡ ἀνάγκη τῆς σπιτικῆς ἀναμονῆς μπροστά στό μεγάλο φυσικό φαινόμενο τῆς ἡλιακῆς ἀλλαγῆς, ἀλλά πού καθιερώθηκαν ἀπό τόν χριστιανικό συμβολισμό. Δέν ἔχει σημασία ὅτι ἄλλαξαν, ἀπό τά πρωτόγονα ἢ ἀπό τά παλιά παραδοσιακά χρόνια, οἱ συνθήκες τῆς ζωῆς καί οἱ ἀνθρώπινες σκέψεις. Στούς τρεῖς σταθμούς τῆς πολιτιστικῆς μας ἐξέλιξης, τόν πρωτόγονο, τόν προγονικό καί τόν σύγχρονο, ἡ ἀνθρώπινη ἐθιμική συμπεριφορά παραμένει ἡ ἴδια.

Στήν Ἑλλάδα δέν εἶχαμε τοὺς βόρειους χειμῶνες, πού ἔδωσαν στά Χριστούγεννα ἄλλων λαῶν τήν πολύ ζεστή καί ἀποκλειστική σπιτική τους ἀτμόσφαιρα. Εἶχαμε ὅμως πάντα κι ἐμεῖς τήν οἰκογενειακή «περισυλλογή» τῶν σκορπισμένων μελῶν, μέ τοὺς ξενιτεμένους πού γύριζαν ἀπό

τά ταξίδια, μέ τούς στρατιῶτες πού ἔρχονταν μέ τήν «ἄδεια», μέ τά παιδιά, πού ἔπαυαν τά μαθήματα στό σχολεῖο. Ἀλλά εἶχαμε καί τά χιονισμένα χωριά τῆς πολυποίκιλης γεωγραφικά χώρας μας, πού ἔνιωθαν τήν ἀνάγκη τῆς χειμωνιάτικης αὐτῆς θαλπωρῆς, εἶχαμε καί τ' ἀπομονωμένα ἀπό τίς τρικυμίες νησιά μας, πού περίμεναν τή Βάφτιση, γιά νά δοῦν νά τούς ἀνοίγονται ξανά οἱ θαλασσινοί δρόμοι.

Τό ἀνθρώπινο στοιχεῖο γέμιζε τίς ἡμέρες αὐτές μέ κοινωνική πυκνότητα τόν ἐλληνικό χῶρο. Ξανάδιναν στό σπίτι τή χαρούμενη παρουσία τους τά παιδιά τοῦ σχολείου. Τούς περίσσευε μάλιστα χρόνος γιά νά γυρίζουν καί στίς ἄλλες γειτονιές, μέ τά κάλαντα. Διαπλάτωναν πάλι οἱ ἐκκλησιές καί χτυποῦσαν οἱ καμπάνες τους, πιό πολύ γιά νά χαροῦν, παρά γιά νά καλέσουν. Δένονταν οἱ δρόμοι μέ τίς ἀλυσίδες τῶν ἑορτασῶν, πού γυρνοῦσαν καί εὔχονταν ἀπό σπίτι σέ σπίτι. Ἄς εἶναι εὐλογημένη ἡ μνήμη τῶν παλῶν δασκάλων καί λαογράφων, πού κατάλαβαν τή σημασία τῆς ἐθνικῆς μας ζωῆς καί βάλθηκαν νά καταγράψουν ἀπό χρόνια τά παραδοσιακά ἔθιμα καί τή γλώσσα τους. Ἄς εἶναι ἐπαινετές ἰδιαίτερα κι οἱ ἐλληνίδες λαογράφοι πού, σέ ποσοστό πολύ μεγαλύτερο ἀπό κάθε ἄλλον ἐρευνητικό κλάδο, μᾶς ἔδωσαν περιγραφές γιά ἔθιμα, ντύσιμο, χορούς, τέχνη καί λόγο τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ.

Ἀπό τά ἔθιμα αὐτά μπορούμε νά σκεφτοῦμε ἐδῶ ὅσα δείχνουν τόν θεμελιακό ρόλο τῆς Ἑλληνίδας νοικο-

κυρᾶς στό χριστουγεννιάτικο παραδοσιακό σπίτι.

Δέν θά παραγνωρίσουμε βέβαια καί τῆς σύγχρονης ἀστικῆς γυναίκας τίς ἔγνοιες καί τίς φροντίδες. Πολύ λίγο τό καταλαβαίνουμε ἐμεῖς οἱ ἄντρες (ἀπό τούς γέρους πού περιμένουν νά καλοφᾶνε, ὡς τά παιδιά πού ἀπαιτοῦν τά δῶρα καί τά παιχνίδια τους) πόσο βάρος πέφτει, τίς μέρες αὐτές, στή νοικοκυρά. Μπορεῖ σήμερα νά τή βοηθάει στους ἐθιμικούς κόπους τῆς ἡ βιομηχανική συνεργασία καί παραγωγή. Αὐτό ὅμως δέν τήν ἀπαλλάσσει ἀπό τήν ἔγνοια τῆς προετοιμασίας πού, ἀπό ἀπλή σπὴν ἀρχή, γίνεται σιγά σιγά ἀγχώδης, ἰδιαίτερα μέ τήν ὁμαδική παρόρμηση καί τούς ἐθιμικούς ἐξωτερικούς πειρασμούς.

Θά ἀνατρέξουμε ὅμως στά παλιότερα παραδοσιακά χρόνια (ὅπως συνεχίζονται καί σήμερα στά πιό πολλά χωριά), ὅταν ἡ νοικοκυρά τά ἐτοίμαζε ὅλα μέ τά χέρια τῆς, ὅταν ἡ ἀνησυχία τῆς ἦταν ἴση μέ τήν εὐθύνη καί μέ τά οἰκονομικά τῆς προβλήματα γιά τήν προμήθεια τῶν ὑλικῶν. Συγκρίνοντας τίς διαφορές τῶν γενεῶν, δέν πρέπει μόνο νά ἐπαιρόμαστε γιά τά δικά μας ἀγαθά. Θά πρέπει νά σκεφτόμαστε καί τίς δυσκολίες τῶν παλαιότερων. Καυχόμαστε, βέβαια, ὅτι μπορούμε μέ τόν ἠλεκτρικό φούρνο νά ψήνουμε τή χριστουγεννιάτικη γαλοπούλα ἢ ὄρνιθα, ὅτι μπορούμε νά ζητήσουμε μέ τό τηλέφωνο τά μελομακάρονα τῆς γιορτῆς, ὅτι μπορούμε νά κάνουμε σπιτική φωτοχυσία μέ τόν διακόπτη. Θά πρέπει ὅμως νά σκεφτόμαστε καί

τή γιαγιά - έστω τήν παλιά προγιαγιά μας - πού έβγαине στο λόγγο νά κόψει τά ξύλα γιά τό φούρνο της, πού ξενοχτοῦσε κοσκινίζοντας τ' αλεύρι γιά τά χριστοκούλουρα, πού αναζητοῦσε τό κερί ἢ τό λιγοστό πετρέλαιο γιά τόν έορταστικό φωτισμό τοῦ σπιτιοῦ. Ἄς σκεφτόμαστε τίς συγκινητικές δυσκολίες τῶν προγενεστέρων μας, γιά νά χαιρόμαστε ὀργανικά τή συνέχεια τοῦ πολιτισμοῦ μας. Μόνο ἔτσι δέν θά ξεπαζόμαστε ἀπό τή βολεμένη ζωή μας. Ἡ νεολαία ιδιαίτερα ἄς μή βλέπει τίς ἀνέσεις καί τίς δυνατότητές της σάν αὐτόματες δημιουργίες στά μέτρα της. Προηγήθηκαν μόχθοι καί ὑλικές μизέριες, πρίν ἀπό τό ξέσπασμα τῶν σημερινῶν ἀγαθῶν. Χρειάζεται ν' αναζητοῦμε καί νά μαθαίνουμε ὅτι προηγήθηκε, ἄν θέλουμε νά συνεχίσουμε μέ κάποιο ἥθος τόν ἴδιο πολιτισμό.

Τρία εἶναι τά θεμελιακά στοιχεία πού ἀπασχόλησαν καί ἀπασχολοῦν τό ἑλληνικό σπίτι καί τή νοικοκυρά του τίς μέρες αὐτές τῶν Χριστουγέννων ὡς τά Θεοφάνεια: ἡ ἐστία, τά γεύματα καί ἡ φιλοξενία.

Ἡ ἐστία, μέ τήν πλατύτερη ἔννοια τῆς σπιτικῆς συνοχῆς καί διάρκειας, μέ τήν υἰεία, τή δύναμη, τήν εὐτεκνία καί τή χαρά, ἔπρεπε νά συντηρεῖ, ὅλο τό Δωδεκάημερο, τήν πυρά καί τό φῶς της. Τό μεγάλο ἢ τά μεγάλα κληριά γιά τή φωτιά (τά χριστόξυλα) κι ἡ ἀρωματική στάχτη τους ἔπρεπε νά μένουν ἀναμμένα ὡς τήν ἡμέρα τ' Ἀγιασμοῦ. Εκεί γύρω ἀπό τήν ἐστία (τή «γωνιά» ἢ τό τζάκι τῶν ποικίλων

σπιτιῶν), μαζεῦονταν ὅλα τά μέλη τῆς οἰκογένειας. Περνοῦσαν ἔτσι καί τίς ἄλλες βραδιές, κουβεντιάζοντας καί τρώγοντας «εὐκαρπιακές» λιχουδιές. Ἄγρυπνος ἀνεφοδιαστής πάντα, καί τῆς φωτιᾶς καί τοῦ ποτοῦ καί τῆς λιχουδιᾶς, ἡ νοικοκυρά χαιρόταν νά βλέπει τή συγκέντρωση τῶν δικῶν της καί ν' ἀκούει τό χαρούμενο «μιληταριό», πού, περνώντας οἱ γιορτές, θά τό ἔχανε.

Ἐστιακό ἐπίσης ἔθιμο ἦταν καί τό σόλισμα τοῦ σπιτιοῦ μέ τήν ἀπλή πρασινάδα τοῦ λόγγου (τή μυρτιά ἢ τό σκίνο, τή δάφνη καί τήν κουμαριά), μέ τά πορτοκάλια στά πιάτα καί στά παράθυρα, πού ἀντικαταστάτης τους σήμερα ἔγινε τό Χριστουγεννιάτικο Δέντρο μέ τά στολίδια του... Καί περίμενε ἡ νοικοκυρά τήν ἡμέρα τῶν Θεοφανείων, γιά νά τελέσει τό τελευταῖο ἐστιακό ἔθιμο, τό ράντισμα τοῦ σπιτιοῦ μέ τόν ἀγιασμό τοῦ «Ἰορδάνη».

Τά γεύματα ἔπειτα, πλουσιοπάροχα ὅσο γίνεται, πάντα πιό πλούσια ἀπό τίς ἄλλες μέρες καί στόν πιό φτωχό. «Ὅπως τρῶμε σήμερα, νά τρῶμε ὅλο τό χρόνο». Εἶναι μιᾶ συγκινητική προσπάθεια τῶν ἀνθρώπων νά ἐκβιάσουν τή ζωή, νά μήν ἀφήνει πεινασμένους στο διάβα της. Ὅχι μόνο τοὺς σπιτικούς, ἀλλά καί τοὺς ἄλλους. Ἀπό ἐδῶ πηγάζουν κι οἱ κοινωνικές φροντίδες μας γιά τοὺς φτωχοὺς, ἀπό ἐδῶ καί ἡ ἐντονότερη «φιλανθρωπική» κίνηση πού χαρακτηρίζει ἀπό παλιότερα τίς Γιορτές. Ἡ ζεστασιά τῆς ἐστίας καί τό καλό φαγητό

δέν μπορούσε ν' άφήσει ξεχασμένο τον συνάνθρωπο. Τό τραπέζι στό σπίτι δέν ξεστρώνεται, γιά νά τρώνε κι οί περαστικοί. Άκόμα καί τά ζώα, είτε στόν γεωργικό κάμπο, είτε στό κτηνοτροφικό βουνό, πρέπει νά φάνε καλύτερα. Μπορεί νά τά ρωτήσει ό ίδιος ό Χριστός ή ό Άν-Βασίλης. (Ποιά έταιρία ζωοφίλων σκέφτηκε τέτοια κύρωση;)

Όλα τά έχει πάλι προβλέψει καί καλοφροντίζει ή νοικοκυρά. Όσες έζησαν καί ζούν άκόμη τή δύσκολη αυτή φροντίδα τής έτοιμασίας τών χριστουγεννιάτικων φαγητών (άπό τά χοιρομαγειρέματα ως τά ψησίματα τών γιορτόψωμων καί τ' άπανωτά γλυκούδια) μπορούν καί νά καμαρώνουν γιά τον παραδοσιακό αυτό κόπο τους. Μεγάλη άμοιβή τους ή έκδηλη ευχαρίστηση τών δικών τους, πού καλοτρώνε καί καλοκάθονται στό τραπέζι. Δικαιολογημένη καταξίωση γιά τήν προσωπικότητά της κι ό τίπλος τής «άρχοντισσας», πού θά τής δώσουν τά παιδικά κάλαντα.

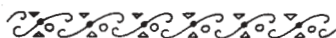
Άκολουθεϊ ή φιλοξενία. Άπό αυτήν ξεκινά ή μεγάλη φροντίδα γιά τά πολλά γλυκίσματα του Δωδεκαημέρου. «Πάντα γλυκασμένοι νά 'στε!». Άπλή ευχή, αλλά τόσο άπαραίτητη γιά τή δύσκολη ζωή μας, μέ τά άγχη, τίς αύθαιρεσίες καί τούς φανατισμούς.

Δέν θά ήθελα νά θίξω κι ένα μελαγχολικό έρμάνευμα, πού δίνεται γιά μερικά άπό τά μιλίγματα τών

ήμερων αυτών (τά μελομακάρονα, τή βασιλόπιτα κ.ά.), ότι άποτελούν θύμηση καί προσφορά στους νεκρούς. Γιατί όχι; Χρειάζομαστε κι εκείνων τή συμπάρασταση καί τήν ευχή, γιά όσα μās άνησυχούν ή επιδιώκουμε στή ζωή μας. Είχε καί στόν τομέα αυτό ή νοικοκυρά τήν πιο μεγάλη καί καλλιτεχνική, θά λέγαμε, άρμοδιότητα. Τά σχήματα, οί ποιότητες καί τά όνόματα τών έλληνικών γλυκισμάτων του Δωδεκαημέρου μπορούν νά συνθέσουν ένδιαφέρον βιβλιαράκι μέ άποκαλυπτικό όνοματολόγιο. Σήμερα τή βοηθούν επίσης, πολύμορφα καί έθιμικά, οί άρτοποιοί καί οί ζαχαροπλάστες. Όλα τά έμπορικά καί βιοτεχνικά έπαγγέλματα προσαρμόζονται στό έθιμα καί μās βοηθούν.

Μεγέθυνση λαϊκών έθίμων είναι κι οί φανταγεροί ήλεκτροφωτισμοί στίς μεγαλουπόλεις, οί τελετές, τά φιλανθρωπικά λαχεϊα, οί σωματειακές βασιλόπιτες, τά πολυτελή δώρα, όπως καί ό ...13ος μισθός. Τό σπίτι όμως μένει στήν άρχική του παράδοση, μέ έλάχιστες εξελίξεις. Κρατεϊ τή χαρά τής συγκέντρωσης, τή ζεστασιά τής αγάπης, τήν άρχοντιά τής φιλόξενης μορφής του έορτασμού. Καί στήν άρχοντιά αυτή, μεγαλόπρεπη καί ιερατική, όπως είπαμε, προβάλλει πάντα ή παραδοσιακή ύπόσταση τής Έλληνίδας Νοικοκυράς.

(βλ. www.sinaxiromion.wordpress.com)

Ο Μέγας Βασίλειος

ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΘΗ ΤΟΥ ΦΘΟΝΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΖΗΛΕΙΑΣ

Η αγία μας Εκκλησία τιμά τον μεγάλο Ιεράρχη Βασίλειο την 1η Ιανουαρίου. Αλλά και στις 30 του ίδιου μήνα συνεορτάζεται ο φωστήρας της Καισάρειας μαζί με τους δύο άλλους μεγάλους Ιεράρχες, τον Θεολόγο άγιο Γρηγόριο και τον άγιο Ιωάννη τον Χρυσόστομο.

Από τις πιο εκλεκτές και εποικοδομητικές ομιλίες του Μ. Βασιλείου θεωρείται η «Περί φθόνου» ομιλία του. Σταχυολογούμε από αυτή την ομιλία ορισμένες σκέψεις του ι. ανδρός:

Στην αρχή της ομιλίας του ο Μ. Βασίλειος προσδιορίζει την έννοια του φθόνου. «Λύπη ἐστὶ τῆς τοῦ πλησίον εὐπραγίας ὁ φθόνος». Δηλαδή φθόνος είναι η λύπη που νιώθει κάποιος για την προκοπή και ευτυχία του πλησίον. Αναφέρει στη συνέχεια παραδείγματα στα οποία φαίνεται ο φθόνος.

«Ευφόρησαν τα χωράφια του πλησίον;» ερωτά. «Είναι το σπίτι του γεμάτο από αγαθά; Ή είναι το πρόσωπό του γελαστό και χαρούμενο;». Και απαντά: «Ταῦτα πάντα τροφή τῆς νόσου». Δηλαδή: Η χαρά και η ευτυχία του άλλου αυξάνουν τον πόνο του φθονερού και τροφοδοτούν το σαράκι του πάθους που ζει μέσα του και τον

κάνει να υποφέρει.

Άλλο παράδειγμα. «Ἄνδρεὶός τις ἐστίν; εὐεκτεῖ; ἕτερος χαριέστερος τὴν μορφήν; Ὁ δεῖνα τοῖς τῆς ψυχῆς προτερήμασι τῶν πολλῶν ὑπερέχει;... Ἄλλος πλουτεῖ καὶ εὐεργετῇ πτωχοὺς καὶ ἐπαινεῖται παρὰ τῶν εὐεργετουμένων; «Ταῦτα πάντα πληγαὶ καὶ τραύματα, μέσον αὐτοῦ τύποντα τὴν καρδίαν». Δηλαδή: Είναι κάποιος γενναίος; Έχει ευεξία; Άλλος έχει ωραία μορφή; Ο τάδε υπερέχει από τους πολλούς ως προς τα προτερήματα της ψυχής;... Άλλος πλουτίζει και ευεργετεί τους πτωχούς και επαινείται από τους ευεργετημένους; Όλα αυτά αποτελούν πληγές και τραύματα, που σχίζουν την καρδιά του φθονερού.

Πολύ παραστατική είναι η περιγραφή που παρουσιάζει το εσωτερικό δράμα του ανθρώπου ο οποίος πάσχει εξ αιτίας του φθόνου. Δεν αμφιβάλλει κανείς ότι η ζήλεια και ο φθόνος είναι καρποί πληγωμένου εγωισμού, καρποί ενός έντονου εγωκεντρισμού. Ο ιερός Πατέρας παρουσιάζει με αριστοτεχνικό τρόπο τόσο τα εξωτερικά χαρακτηριστικά του φθονερού, όσο και αυτά της ψυχής του. «Δηλοῖ δέ πῶς καὶ αὐτῷ τῷ προσώπῳ τυγχάνουσιν οἱ φθονοῦντες. Ὅμμα τούτοις ξηρόν

καί ἀλαμπές, παρειά κατηφής, ὀφρὺς συμπεπωκυῖα, ἡ ψυχὴ τῷ πάθει συγκεχυμένη, τό τῆς ἀληθείας κριτήριον οὐκ ἔχουσα ἐπὶ τῶν πραγμάτων». Δηλαδή: Οἱ φθονεροὶ γνωρίζονται ἀκόμη και ἀπὸ τὴν ὄψιν τους. Το βλέμμα τους εἶναι ξηραμένο και χωρὶς λάμψη. Το πρόσωπό τους σκυθρωπό. Τα φρύδια τους πεσμένα πρὸς τα κάτω. Και ἡ ψυχὴ τους ταραγμένη ἀπὸ το πάθος που τους τυραννεῖ. Πολὺ ζωντανὴ ἡ περιγραφή.

Ἡ φύση τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὴ νηπιακὴ τοῦ ἀκόμῃ ηλικία προσβάλλεται ἀπὸ τὴ ζήλεια και το φθόνον. Και, ὅσο μεγαλώνει, υποδουλώνεται βαθύτερα σ' αὐτὰ τα πάθη, ἐπειδὴ οἱ ρίζες τους ἀπλώνονται περισσότερο μέσα του.

Ο Μ. Βασίλειος παρατηρεῖ γιὰ τοῦ φθονεροῦ και γιὰ τα συμπτώματα τῆς ἀρρώστιας του: «Καί τό χαλεπὸν τῆς νόσου, ὅτι οὐδέ ἐξειπεῖν αὐτὴν δύναται, ἀλλὰ κύπτει μὲν καὶ κατηφής ἐστὶ καὶ συγκεχῡται καὶ ποτιῖται καὶ ἀπόλωλεν ὑπὸ τοῦ κακοῦ». Δεν ξεφεύγουμε ἀπὸ τὴν ἀλήθεια, ἀν θὰ λέγαμε πὼς ὀρισμένες ψυχικὲς ἀνωμαλίες που παρουσιάζουν μερικοὶ ἔχουν τὴν αἰτία τους στὴ ζήλεια, τὴν ὁποῖαν δεν μπόρεσαν νὰ τὴν καταπολεμήσουν.

Ο Μ. Βασίλειος, ἀναφερόμενος στὸν φθόνον τῶν Ἰουδαίων και Φαρισαίων κατὰ τοῦ Κυρίου, γράφει: «Μετάβα τῷ λόγῳ ἐπὶ τὸν μέγιστον φθόνον... ὃς ἐκ τῆς τῶν Ἰουδαίων μανίας κατὰ τοῦ Σωτῆρος ἐγένετο. Διὰ τί ἐφθονεῖτο; Διὰ τὰ θαύματα. Τίνες δὲ ἦσαν αἱ θαυματοποιῖαι;... Ἐτρέφοντο οἱ πεινῶντες καὶ ὁ τρέφων ἐπολεμεῖτο. ἠγείροντο οἱ νεκροὶ καὶ ὁ ζωοποιῶν

ἐβασκαίνετο. δαίμονες ἀπηλαύνοντο καὶ ὁ ἐπιτάσων ἐπεβουλεύετο. λεπροὶ ἐκαθαρίζοντο καὶ κωλοὶ περιεπάτουν... τυφλοὶ ἀνέβλεπον καὶ ὁ Εὐεργέτης ἐφυγαδεύετο. Καὶ τό τελευταῖον, θανάτῳ παρέδωκαν τὸν τὴν ζωὴν χαρισάμενον... Οὕτω μέχρι πάντων διεξῆλθε τὰ τοῦ φθόνου κακὰ».

Ἀς ἀναλογιστοῦμε οἱ Χριστιανοὶ και ἀς φοβηθοῦμε τὴ δύναμιν που ἔχει ὁ φθόνος, ὁ ὁποῖος σπρώχνει τὸν ἄνθρωπο μέχρι και τὴν ἐγκληματικότητα.

Τέλος, ἀς προσέξουμε νὰ μάθουμε τὸν τρόπο με τὸν ὁποῖο πρέπει νὰ ἀγωνιζόμαστε κατὰ τοῦ φθόνου και τῆς ζήλεια. Ἀναφορικὰ με αὐτό το σημεῖο παραθέτουμε σε μετάφραση τὸ 1. κείμενο, με τὸ ὁποῖο και κλείνουμε τὸ μικρὸ μας μελέτημα.

Πὼς θὰ μπορέσουμε νὰ ἀποφύγουμε ἐξ ἀρχῆς τὴν ἀσθένεια τοῦ φθόνου ἢ, ἀν ἔχουμε προσβληθεῖ, πὼς θὰ ἀπαλλαγούμε ἀπ' αὐτήν; Ἐάν κατ' ἀρχὴν σκεφθοῦμε ὅτι κανένα ἀπὸ τα ἀνθρώπινα ἀγαθὰ δεν εἶναι τόσο ἀξιόθαύμαστο και μεγάλο ὅσο φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως. Οὔτε ἡ ευπορία και ὁ πλοῦτος τῶν ἀνθρώπων, οὔτε ἡ κοσμικὴ δόξα που λάμπει, οὔτε ἡ σωματικὴ υγεία και δύναμιν. Διότι, εμεῖς οἱ Χριστιανοὶ, τὸ πραγματικὰ ἀγαθὸ, δηλαδή τὴν ευτυχία, δεν τὴν περιορίζουμε στα παροδικὰ πράγματα τῆς ζωῆς αὐτῆς, ἀλλὰ ἔχουμε κληθεῖ γιὰ τὴν ἀπόκτηση και ἀπόλαυση τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν.

Ν. Γρ. Πούλης,

Φοιτητὴς Ἀνωτάτης

Εκκλησιαστικῆς Ἀκαδημίας

Η ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΦΛΩΡΑΚΗ

Ὁ ἄλλοτε Γενικὸς Γραμματέας τοῦ Κ.Κ.Ε., μακαρίτης τώρα, **Χαρίλαος Φλωράκης**, γνωστὸς ὡς **καπετὰν Γιώτης** κατὰ τὸν ἐμφύλιο πόλεμο, εἶχε κάνει κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του **μεγάλη στροφή πρὸς τὴν χριστιανικὴ πίστιν**. Μάλιστα, εἶχε ἐπισκεφθεῖ τὸ Ἅγιον Ὅρος καὶ εἶχε ἐξομολογηθεῖ σὲ Ἀγιορείτη ἱερομόναχο.

Πρόσφατα ἦρθαν στὴ δημοσιότητα λεπτομέρειες ἀπὸ τὸ συγκλονιστικὸ αὐτὸ γεγονός. Ὁ ἱερομόναχος π. Ἀθανάσιος Σιμωνοπετρίτης ἐξιστόρησε σὲ συνέντευξή του πὼς συνάντησε καὶ πὼς ἐξομολόγησε τὸν Φλωράκη (βλ. ἱστοσελίδα στὸ Διαδίκτυο www.synodoiporia.com)

Διηγῆται ὁ Ἀγιορείτης ἱερομόναχος:

Θὰ σὰς πῶ γιὰ τὸν Χαρίλαο. Ἦταν μία ἀπὸ τὶς συγκλονιστικότερες στιγμὲς ποὺ ἐζησα. Μὲ εἰδοποίησε ὁ Γέροντάς μας, ὁ ὁποῖος ἔλειπε, ὅτι θὰ ἔλθει στὴ Μονή μας (τὴ Σιμωνόπετρα) ὁ Χαρίλαος Φλωράκης μὲ 6-7 συντρόφους του. «Κοίταξε νὰ τοὺς περιποιηθεῖτε». Ἦρθε μαζί μὲ τὸν ἡθοποιὸ Τίτο Βανδῆ. Τὸν ρώτησα: «Πρώτη φορά ἔρχεσαι ἐδῶ, κ. πρόεδρε;». «Δυστυχῶς, πρώτη φορά», μοῦ εἶπε. «Πῶς σὲ λένε;», μὲ ρώτησε. «Εἶμαι ὁ π. Ἀθανάσιος», τοῦ εἶπα. «Παπα-Θανάση, ἦρθα ἐδῶ στὸ Ἅγιον Ὅρος καὶ νόμιζα ὅτι θὰ βρῶ γέρους κατουρημένους, ἀλλὰ ἐδῶ βρῆκα μοναχοὺς παλικάρια σὰν κυπαρίσσια. Σὲ ἓνα μοναστήρι βλέπω ἓνα καλογεράκι καὶ μὲ φωνάζει: «Γειά σου, σύντρο-

φε». «Ἐσὺ ἀπὸ ποῦ καὶ ὡς ποῦ σύντροφος;». «Ἦμουν ἀρχηγὸς τῆς ΚΝΕ τῆς Κομοτηνῆς, ὅταν ἦμουν λαϊκός». «Καὶ πῶς βρέθηκες ἐδῶ;». «Δὲν μὲ ἱκανοποιοῦσε ὁ Μάρξ καὶ αὐτὸ ποὺ ἤθελα τὸ βρῆκα στὸν Χριστό». «Ὅταν τὸ ἄκουσα αὐτό», εἶπε ὁ Φλωράκης, «μοῦ ἦρθε νὰ ἀνοιγε ἡ γῆ νὰ μὲ καταπιεῖ».

Πιάσαμε κουβέντα μέχρι νὰ ἐτοιμασεῖ τὸ φαγητό. Τὸν ρώτησα: «Πῶς ἔτσι στὸ Ἅγιον Ὅρος;». Ἀρχισε νὰ μοῦ λέει πῶς κατέληξε στὸ Μάρξ. «Πάντως καὶ ἐσεῖς ἐδῶ εἴσατε ἰδεολόγοι, μπράβος σας». Τοῦ ἀπάντησα: «Δὲν καθόμαστε ἐδῶ πάνω στὸ βράχο γιὰ τὶς ιδέες ἀλλὰ γιὰ τὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ». «Τί πρόσωπο καὶ ιδέα, τὸ ἴδιο εἶναι», μοῦ εἶπε. «Δὲν εἶναι τὸ ἴδιο -τοῦ εἶπα-, γιατί οἱ ιδέες ἔρχονται καὶ παρέρχονται, ὁ Χριστὸς ὅμως μένει στὸν αἰῶνα».

Ἀφοῦ εἶπαμε διάφορα ἄλλα, τοῦ ἔκανα μία πρόταση: «Τώρα ποὺ ἦρθες ἐδῶ, εἶναι εὐκαιρία νὰ ἐξομολογηθεῖς». Μὲ ρώτησε: «Πόσο χρονῶν μὲ κάνεις;». «Ἐξήντα πέντε», τοῦ λέω. Βγάζει τὴν ταυτότητά του καὶ μοῦ δείχνει ὅτι γεννήθηκε τὸ 1914. «Βλέπεις, ὀγδόντα συμπληρωμένα». «Κύριε πρόεδρε, μήπως τὰ βιολογικὰ ὄρια εἶναι περιορισμένα, μήπως εἶναι εὐκαιρία τώρα ποὺ ἦρθες στὸ Περιβόλι τῆς Παναγίας νὰ ξαλαφρώσεις;». «Δὲν εἶμαι ἔτοιμος», μοῦ εἶπε. Τοῦ λέω: «Ἄρα θὰ ἔχουμε ἄλλη εὐκαιρία;».

Τὸν ρώτησα ἀν πιστεύει στὸν Θεὸ καὶ μοῦ εἶπε μιά ἱστορία ἀπὸ τὸ βουνό

και ὅτι πιστεύει. Τότε τοῦ λέω: «Γιατί πολεμάτε τὸν Θεὸ σὰν κόμμα;». «Ἐλα, ρε παιδί μου, ἅστα αὐτά». «Κύριε πρόεδρε, κάνετε πίσω». «Ἐλα, ρε παιδί, μιά ζωὴ εὐκόλο ν' ἀλλάξεις;». «Τώρα μίλησες σωστά, κ. πρόεδρε». Εἴπαμε πολλὰ καὶ διάφορα.

Ἡ ἐξομολόγηση τοῦ Φλωράκη
στὸν Ἀγιορείτη ἱερομόναχο ἐγινε στὰ γραφεῖα τοῦ ΚΚΕ, στὸν Περισσό.

Συνεχίζει τὴν ἐξιστόρηση ὁ Ἀγιορείτης π. Ἀθανάσιος:

«Ἀρρώστησα καὶ βρέθηκα στὸ 401 Στρατιωτικὸ Νοσοκομεῖο τῆς Ἀθήνας. Ἐκεῖ ἦρθε ὁ διευθυντὴς τοῦ ΑΝΤ1, μοῦ ἔδωσε τὸ τηλέφωνο τοῦ Φλωράκη καὶ μοῦ εἶπε νὰ τοῦ τηλεφωνήσω. Τὸν πῆρα καὶ τοῦ εἶπα: «Κύριε πρόεδρε, τί ἐγινε, θυμήθηκαν τὴ φακὴ πού ἔφαγες;». «Ὁχι μωρέ - μοῦ λέει - θυμήθηκαν τὴν ἀγάπη πού δείξατε σὲ μένα». «Σὲ θέλω - μοῦ εἶπε - νὰ ἔρθεις στὸ σπíti μου, νὰ σοῦ κάνω τὸ τραπέζι». «Δὲν μπορῶ, κ. πρόεδρε». «Τότε νὰ ἔρθεις ἐδῶ στὸν Περισσὸ ἢ μήπως φοβάται ὁ Θεὸς νὰ ἔρθει στὸ ΚΚΕ;».

Τέλος πάντων πῆγα στὸν Περισσό. Ἕνας φύλακας μὲ ρώτησε: «Τί θέλεις, παπά;». «Θέλω τὸν Φλωράκη», τοῦ λέω. Μὲ ὁδήγησαν. Τὸν βρῆκα καὶ ἀφοῦ εἶπαμε μερικά, μοῦ λέει: «ἔχουμε ἓνα ὑπόλοιπο». «Τί ὑπόλοιπο;», ρώτησα. «Σὺ μου εἶπες ὅτι τὰ βιολογικά μας ὅρια εἶναι περιορισμένα. Θέλω νὰ ἐξομολογηθῶ». Καὶ τονίζει ὁ Ἀγιορείτης ἱερομόναχος: «Ἐξομολογήθηκε, ξεσκέπασε τὸν ἑαυτό του, ἀδελφοί μου. ἔχω κάνει χιλιάδες ἐξομολογήσεις, τέτοια ἐξομολόγηση δὲν ἔχω κάνει».

Στὴ συνέχεια ἐξιστορεῖ ὁ π. Ἀθανάσιος ὁ Σιμωνοπετρίτης: «Μετὰ βγήκαμε καὶ συναντήσαμε τὴν κ. Παπα-

ρήγα. Ἐκείνη μου εἶπε: «Τί τοῦ κάνατε τοῦ Χαρίλαου στὸ Ἅγιον Ὅρος, μεταμόσχευση μυελοῦ; Ὅταν ἦρθε ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὅρος μᾶς κάλεσε ὅλους στὸ ἀμφιθέατρο καὶ μᾶς μίλησε γιὰ μιáμιση ὥρα. Ἀπὸ τότε ἄλλαξε συμπεριφορά». Ὁ Φλωράκης τότε εἶπε: «Ἐπρεπε νὰ εἶχα ἐπισκεφθεῖ τὸ Ἅγιον Ὅρος ἀπὸ νέος. Θὰ ἦταν καλύτερα καὶ γιὰ μένα καὶ γιὰ τὴν Ἑλλάδα». Εἴπαμε καὶ ἄλλα πολλὰ. Ὑστερα θέλησε νὰ μοῦ κάνει τὸ τραπέζι στὸ «Ἰντεάλ». Τοῦ εἶπα ὅτι μὲ περίμενε ὁ Ἀρχιεπίσκοπος καὶ δὲν μπορούσα. Μὲ συνόδευσε στὴν ἐξοδο καὶ στὸ ἀσανσέρ μου εἶπε:

«ἔχω καὶ κάτι πού ξέχασα νὰ σοῦ πῶ, τὸ ἔχω γράψει καὶ στὴ διαθήκη μου, τὸ λέω καὶ σὲ σένα. Ὅταν πεθάνω, θέλω νὰ μὲ κηδεύσετε σὰν ὀρθόδοξο χριστιανό, στὸ ἐξωκκλήσι τοῦ χωριοῦ μου (τῆς Καρδίτσας), στὸν Ἀν-Λιά, νὰ ἀγναντεύω τὰ Ἄγραφα καὶ τὸν κάμπο». «Καλῶς, κ. πρόεδρε», τοῦ εἶπα καὶ ἀποχαιρετηθήκαμε.

Ὅταν πέθανε ὁ Φλωράκης, μᾶς τὸ πληροφόρησε κάποιος ἐργάτης. Θελήσαμε νὰ τηλεφωνήσουμε στὰ γραφεῖα τοῦ ΚΚΕ στὸν Περισσό, γιὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴ κηδεῖα πού εἶχε ζητήσει. Ὅμως κρίναμε καλύτερο νὰ βάλουμε τὴ δημοσιογράφο κα Παναγιωταρέα, πού εἶχε κάποιες σχέσεις, νὰ τοὺς τὸ πεῖ. Τῆς ἀπάντησαν ἀρνητικά, μὲ τὴ φράση: «Κοίτα τὴ δουλειά σου. Ὁ Φλωράκης ἀνήκει στὸ κόμμα καὶ τὸ κόμμα ἀποφασίζει». Καὶ ὁ Ἀγιορείτης ἱερομόναχος π. Ἀθανάσιος κατέληξε στὴ συνέντευξή του: «Ἐμεῖς ὅμως (στὴ Μονὴ τῆς Σιμωνόπετρας) τοῦ κάναμε ἐκκλησιαστικὴ κηδεῖα καὶ τρισάγιο. Ὅλα κανονικά».

(βλ. καὶ π. «Χριστ. Παλμοί», ἀρ. 281)

ΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ

ΤΑ ΠΕΝΗΝΤΑ ΤΕΥΧΗ ΤΟΥ π. "Ο ΠΥΡΣΟΣ"

Η λειτουργία των Εκπαιδευτηρίων «Απόστολος Παύλος» άρχισε πριν από έξι και πλέον χρόνια. Τον πρώτο χρόνο λειτούργησαν μόνο οι δύο τάξεις της πρώτης και δευτέρας Γυμνασίου με 24 συνολικά μαθητές. Σήμερα το Σχολείο πλησιάζει τους 80 μαθητές και λειτουργεί κανονικά με όλες τις τάξεις του Γυμνασίου και του Λυκείου. Η πορεία που διανύει είναι συνεχώς ανοδική σε αριθμό και σε ποιότητα.

Από το τρίτο έτος της λειτουργίας των Εκπαιδευτηρίων «Απόστολος Παύλος», χάρη στην επιθυμία των μαθητών και την προθυμία της Διεύθυνσης, άρχισε την έκδοσή του και το περιοδικό «Ο ΠΥΡΣΟΣ», ως μαθητικό και νεανικό περιοδικό. Η έκδοση του περιοδικού χαιρέτιστηκε με πολύ ενθουσιασμό και αγάπη. Εκδίδεται ανελλιπώς τετράχρωμο κάθε μήνα. Η ύλη του αποτελείται από συνεργασίες των μαθητών και των Εκπαιδευτικών. Κυκλοφορήθηκαν ήδη μέχρι τον περασμένο Δεκέμβριο 50 τεύχη, τα οποία μάλιστα διβιβλιοδετήθηκαν σε πέντε καλαίσθητους τόμους. Συνολικά αθροίζονται σε 1.200 σελίδες. Κατά την ομολογία, όχι μόνο των Εκπαιδευτικών του Σχολείου,

αλλά και άλλων επαϊόντων, η ύλη του Πυρσού αποτελεί πρότυπο, καθώς περιλαμβάνει ποικίλα καλογραμμένα θέματα που αναφέρονται τόσο στη σχολική ζωή και πράξη όσο και στην επικαιρότητα, εκθέτοντας διάφορες πλευρές της και κρίνοντάς την ποιοτικά.

Η Διεύθυνση των Εκπαιδευτηρίων μας έχει πάρει κατά διαστήματα αρκετούς επαίνους για τη συνέχεια της εκδόσεως του περιοδικού αλλά και συγχαρητήρια για την ποιότητά του από επιφανείς λογίους, επιστήμονες, ιεράρχες κ.ά. επειδή, συν τοις άλλοις, αποτελεί και σπάνιο φαινόμενο μηνιαίου καλαίσθητου μαθητικού περιοδικού από τα Εκπαιδευτήρια της χώρας μας. Όλες βέβαια αυτές οι θετικές κρίσεις δίδουν κουράγιο και ενθουσιασμό στους μαθητές και στη συντακτική επιτροπή του περιοδικού, για να συνεχίζουν με χαρά την κατά μήνα εργώδη έκδοσή του.

Εμείς ευχόμεθα να ευλογεί πλούσια ο Κύριος και να φωτίζει όλα τα μέλη της μαθητικής κοινότητας καθώς και τους εν γένει πολυτρόπως συμβάλλοντας στη συνέχεια της εκδόσεως του νεανικού και μαθητικού αυτού περιοδικού.

Ο ΝΕΟΣ ΣΧΟΛΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ

Τα Εκπαιδευτήρια «Απόστολος Παύλος» ήδη από της συστάσεώς τους άρχισαν τη λειτουργία τους, πέρα των προβλεπομένων κρατικών κειμένων διατάξεων, με βάση και ενός συνοπτικού Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας τους. Δε θα μπορούσε να λειτουργήσει το Σχολείο κανονικά, αφού πολλές φορές η Διεύθυνση ήταν υποχρεωμένη να επιδεικνύει Κανονισμό στους επιθυμούντας την φοίτηση των παιδιών τους στο νεοϊδρυθέν Εκπαιδευτήριο, ώστε να λαμβάνουν εξ αρχής γνώση για τη συμμόρφωση των υποψηφίων μαθητών-οπουδαστών.

Με την είσοδο των Εκπαιδευτηρίων «Απόστολος Παύλος» στον έβδομο χρόνο λειτουργίας τους κατέστη αναγκαίο, για την τελειότερη και εύρυθμη λειτουργία τους, να ανανεωθεί και να συμπληρωθεί ο εσωτε-

ρικός Κανονισμός τους, ο οποίος να περιλάβει στα άρθρα του -λαμβάνοντας υπόψη και νέα δεδομένα- και νέες επεξηγηματικές προσθήκες, ούτως ώστε να έχουν γονείς και μαθητές πλήρη γνώση του τρόπου λειτουργίας και της γραμμής, βάση της οποίας συνεχίζει να λειτουργεί το Σχολείο μας.

Πιστεύουμε ότι η μέχρι και των λεπομερειών γνώση του Σχολικού Κανονισμού Λειτουργίας θα λειτουργήσει προτρεπτικά και αποτρεπτικά για τους ενδιαφερομένους. Προτρεπτικά μεν για τις περιπτώσεις γονέων που επιθυμούν απόκτηση μόρφωσης και ήθους από τα παιδιά τους, αποτρεπτικά δε για όσους βλέπουν μόνο το πρώτο και αποστρέφουν το ενδιαφέρον τους από το δεύτερο.

Ο ΗΓΕΤΗΣ ΤΗΣ Β. ΚΟΡΕΑΣ

Στις 21 Δεκεμβρίου μάθαμε πως πέθανε ο περιώνυμος ηγέτης της Β. Κορέας Κιμ Γιονγκ - Ιλ, σε ηλικία 69 ετών. Μας πληροφόρησαν τα Μ.Μ.Ε. της Β. Κορέας ότι περισσότεροι από 5.000.000 βορειοκορεάτες απότισαν φόρο τιμής στη σωρό του δικτάτορα, που είχε εκτεθεί σε λαϊκό προσκύνημα σε μαυσωλείο της πρωτεύουσας του κράτους έως τις 28 Δεκεμβρίου. Ο Κιμ Γιονγκ - Ιλ είχε διαδεχτεί «δημοκρατικά» τον πατέρα του, ερυθρό δικτάτορα Κιμ Ιλ - Σουνγκ, το 1994. Αυτός δημιούργησε τον πέμπτο ισχυρότερο στρατό του κόσμου και απέκτησε πυρηνική δύναμη, επειδή χωρίς αυτά δεν θα μπορούσε να κρατηθεί στην εξουσία. Ακόμη και νεκρός ο Κιμ

επέβαλε στον κορεατικό λαό την παρουσία του. Ο Κιμ Γιονγκ - Ιλ υπήρξε ηγέτης του πιο εξαθλιωμένου κράτους. Θα μείνει στην ιστορία ως ένας σκληρός τύραννος, που άφηνε το λαό του να λιμοκτονεί την ώρα που ο ίδιος έτρωγε με «χρυσά κουτάλια». Είχε αδυναμία στις γυναίκες και γράφτηκε πως ξόδευε πάνω από 500.000 € ετησίως μόνο για κονιάκ! Ιδιαίτερα ήταν καλοφαγάς αφού παρήγγελλε σε καθημερινή βάση αστακούς, που μεταφέρονταν ζωντανοί. Παρανοϊκός πέραν κάθε φαντασίας, εξώθησε στο θάνατο 2.000.000 ανθρώπους από την αστία και τις κακουχίες. Υπήρξε ο άνθρωπος στον οποίο εφαρμόστηκε κατά γράμμα το «χωρίς Θεό όλα επιτρέπονται».

ΤΟ ΧΑΟΣ ΣΤΑ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΙΚΑ ΔΡΩΜΕΝΑ

Δεν είναι λίγοι αυτοί που υποστηρίζουν ότι στα ευρωπαϊκά γήπεδα τα τελευταία χρόνια οι φιλάθλοι παρακολουθούν το καλύτερο ποδόσφαιρο όλων των εποχών! Παρ' όλα αυτά, το Ευρωπαϊκό ποδόσφαιρο βρίσκεται σε χρεωκοπία, επειδή η εκθαμβωτική λάμψη του βασίζεται σχεδόν αποκλειστικά σε δάνεια. Αυτό που συμβαίνει στο ποδόσφαιρο μοιάζει με αυτά που συμβαίνουν στην Ευρωπαϊκή Οικονομία. Υπάρχει δηλαδή βιτρίνα ευημερίας, ενώ πληθαίνουν τα ανησυχητικά γεγονότα.

Τι συμβαίνει; Είναι πολύ απλό. Τα προηγούμενα χρόνια τα έσοδα πολλών Ευρωπαϊκών Ποδοσφαιρικών Συλλόγων είχαν πάρει τα ύψη. Όμως σήμερα τα τηλεοπτικά κανάλια αδυνατούν να πληρώσουν περισσότερο. Οι Ποδοσφαιρικές ομάδες αναζητούν τρόπους για να βρουν χρήματα. Αλλά, όσο στην Ευρώπη η κρίση βαθαίνει, τόσο θα εμφανίζονται συνεχώς και μεγαλύτερα προβλήματα στο ποδόσφαιρο.

Παράλληλα και η κατάσταση των Ελληνικών Ποδοσφαιρικών Αθλητικών Ενώσεων διαρκώς και χειροτερεύει. Αν π.χ. -ως λέγεται- κάποιος διάβαζε τον Ισολογισμό της

ΑΕΚ, θα πάθαινε κατάθλιψη. Η συρρίκνωση των εσόδων και κυρίως το βάρος των προηγούμενων χρεών οδηγεί στην χρεωκοπία. Ο Υφυπουργός Οικονομικών Φ. Σαχινίδης πρόσφατα είχε ανακοινώσει ότι τα χρέη των ΠΑΕ στο δημόσιο ξεπερνούν τα 120 δις ευρώ. Αυτό λέει πως όλες οι ιστορίες για άραβες επενδυτές είναι παραμύθια.

Πέρυσι οι καθυστερήσεις στις πληρωμές των παικτών ήταν κανόνας. Φέτος υπάρχουν ομάδες που δεν έχουν ξοφλήσει τους παίκτες ούτε για τα περσινά. Στη χώρα μας έχουμε και τούτο το περίεργο... Οι ποδοσφαιριστές είναι συνιδιοκτήτες των ομάδων στις οποίες αγωνίζονται.

Όλες οι πιο πάνω απόψεις συζητούνται μεταξύ φιλάθλων του ποδοσφαίρου. Εμείς, όμως, παρατηρούμε από την σκοπιά μας, ότι σήμερα σε όλες αυτές τις υποθέσεις ούτε ίχνος αληθινού αθλητισμού διακρίνει κανείς μέσα σε όλα τα διαπλεκόμενα συστήματα. Και έτσι εκατομμύρια νέων τσαλαβουτούν, ακόμη και τροφοδοτούνται, μέσα από τη διαφθορά των ποδοσφαιρικών κυκλωμάτων. Φαίνεται πως η λογική πάει περίπατο.

Κ.Ξ.

Χρονογράφημα

ΤΗΛΕΚΟΝΤΡΟΛ

της **Μαρίας Γουμενοπούλου**

Μια φίλη μου δασκάλα πριν λίγες μέρες μάθαινε στα παιδιά το Πάτερ ημών.

-Εγώ το ξέρω καλά, κυρία, της είπε ο Κωστάκης. Όλη μέρα το ακούω που το λέει ο παππούς μου ψιθυριστά.

-Μπράβο, Κωστάκη, του είπε η δασκάλα.

-Μόνο που... συμπλήρωσε το παιδί. Μόνο που δεν το ξέρω με τη σειρά αλλά ανακατεμένο.

Η δασκάλα ξαφνιασθηκε.

-Ανακατεμένο; Γιατί;

-Γιατί ο παππούς μου δεν το λέει όλο με τη σειρά αλλά κομματιασμένο.

-Και γιατί;

-Γιατί δε γίνεται να το πει με τη σειρά. Λέει κάθε φορά ένα κομματάκι έτσι που να ταιριάζει μ' αυτό που δείχνει η τηλεόραση.

Η δασκάλα κράτησε την αναπνοή της.

Το παιδί κατάλαβε πως έπρεπε να εξηγήσει.

-Να, ο παππούς μου, επειδή είναι

γέρος και δεν κάνει δουλειά, κάθεσαι συνέχεια μπροστά στην τηλεόραση. Όταν βλέπει διαφημίσεις, επειδή ξέρει, όπως μας λέει συχνά, ότι αυτές μας κάνουν να επιθυμούμε πολλά και όχι πάντα τα απαραίτητα, εκείνη τη στιγμή ψιθυρίζει: «Τον άρτον ημών τον επιούσιον. Τον άρτον ημών τον επιούσιον...», σα να παρακαλεί το Θεό να μας κάνει να επιθυμούμε μόνο τα απαραίτητα, ώστε να μοιράζονται δίκαια σ' όλο τον κόσμο τα αγαθά της γης.

Όταν οι ειδήσεις δείχνουν πολέμους και σκοτωμούς, ο παππούς μου λέει τότε: «Ελθέτω η βασιλεία Σου. Ελθέτω η βασιλεία Σου...».

Παρακαλεί δηλαδή το Θεό να σταματήσουν οι πόλεμοι.

Η δασκάλα προσπάθησε να κρύψει τη συγκίνησή της.

-Και τα άλλα κομμάτια του Πάτερ ημών, πότε τα λέει, Κωστάκη;

-Σαν δείχνει η τηλεόραση ληστές, αναρχικούς, δολοφόνους, τότε εκεί-

νος ψιθυρίζει: «Άφες ημίν τα οφειλήματα ημών. Άφες ημίν τα οφειλήματα ημών...». Δηλαδή ζητάει συγγνώμη γι' αυτούς που κάνουν τα κακά πράγματα.

Όταν η φίλη μου η δασκάλα μού τα διηγήθηκε αυτά, της είπα συγκινημένη:

-Αν ήμουν εκεί όταν σου τα έλεγε το παιδί αυτά, ξέρεις τι θα το ρωτούσα να μου πει;

-Τι θα το ρωτούσες;

-Ποιο κομμάτι του Πάτερ ημών λέει συχνότερα από τα άλλα ο παππούς του.

-Σε πρόλαβα, είπε η φίλη μου. Το ρώτησα εγώ.

-Και λοιπόν;

-Όταν, λέει, ο Κωστάκης και τα αδέρφια του πηγαίνουν να δουν τηλεόραση, ο παππούς τους πολύ ανήσυχος αρχίζει να ψάχνει με το τηλεκοντρόλ να βρει εκπομπή που να μη βλάπτει τα παιδιά. Μα είναι, λέει, πολύ ανήσυχος τότε. Και ψιθυρίζει συνεχώς: «Ρύσαι ημάς από του πονηρού. Ρύσαι ημάς από του πονηρού...». Αυτό το κομμάτι το λέει περισσότερο από όλα τα άλλα.

Το κομματιασμένο Πάτερ ημών του παππού τού Κωστάκη μ' έβαλε σε σκέψεις. Να μια ωραία δουλειά, συλλογίστηκα, για όλους τους παππούδες και τις γιαγιάδες της εποχής μας. Και τίποτα άλλο αν δεν προσφέρουν στην οικογένεια, με το να ελέγχουν με το τηλεκοντρόλ την τηλεόραση και να

προσεύχονται γι' αυτήν στο Θεό, είναι τόσο σπουδαία δουλειά, σα να φυλάνε Θερμοπύλες.

-Είσαι πάντα υπερβολική, μου είπε χτες μια άλλη φίλη που της έλεγα τις σκέψεις μου. Κατατάσσεις την τηλεόραση στην κατηγορία των βαρβάρων. Λίγα καλά πράγματα μας δείχνει; Ξεχνάς εκείνα τα υπέροχα ντοκιμαντέρ με τα οποία γνωρίζει κανείς όλη την πλάση, μέχρι τα βάθη των θαλασσών; Εκείνες τις επιστημονικές επιτεύξεις, που τόσο ωφέλησαν την ανθρωπότητα;

-Όχι, της είπα. Τις καλές εκπομπές δεν τις ξεχνώ καθόλου. Είμαι βέβαιη, μάλιστα, πως σαν τις βλέπει ο παππούς τού Κωστάκη, τότε θα ψιθυρίζει: «Αγιασθήτω το όνομά Σου. Αγιασθήτω το όνομά Σου», δοξάζοντας τον Πλάστη μας. Εγώ φοβάμαι και διαφωνώ με κείνα τα προγράμματα τα... επιμορφωτικά, με τη θεατροποιημένη μορφή.

-Α! Θες να πεις γι' αυτά που διδάσκουν ξένες γλώσσες.

-Καθόλου δε θέλω να πω γι' αυτά. Κάποια άλλα εννοώ. Να. Ας πούμε, επτά μ' οχτώ το μάθημα βλακειάς, οχτώ μ' εννιά το μάθημα sex, εννιά με δέκα το υβρεολογικό λεξιλόγιο, δέκα με έντεκα το σεμινάριο εγκλήματος και πάει λέγοντας.

Χτες είδα μάθημα, πώς να διαπράξετε εύκολα τη μοιχεία σας χωρίς δυσκολίες και εννοχές. Είδα μάθημα πώς να ληστέψετε μια Τράπεζα

za, χωρίς να σας πιάσουν, πράγμα-
τα δηλαδή πολύ εποικοδομητικά, ει-
δικά για τη νεολαία. Άσε εκείνο που
τρεις και λίγο το βάζουνε. Πώς να ει-
ρωνεύεστε, έξυπνα και σπιρτόζικα, τα
ιερά και τα θεία. Τέτοια προγράμματα
έχουν φυσικά όλα τα κανάλια. Έτσι,
αν δεν σ' ενδιαφέρει μεγάλη γκάμα
μαθημάτων, αλλά θέλεις να γίνεις ει-
δικός μόνο σ' ένα, δεν έχεις παρά να
πατάς το κουμπάκι τού τηλεκοντρόλ
και να ψάχνεις. Θα το βρεις αυτό που
θέλεις, οπωσδήποτε.

Κι όλα αυτά τα μαθήματα όχι με
μορφή θεωρίας που κουράζει, αλλά
με θεατροποιημένη μορφή, δηλαδή
σήριαλ. Κάθε εκμάθηση μ' αυτά γίνε-
ται τόσο ξεκούραστη, βλέπεις.

-Μόνο ξεκούραστη; είπε η φίλη,
που επιτέλους συμφώνησε. Τα μαθή-
ματα δεν είναι μόνο ξεκούραστα. Εί-
ναι και... ελκυστικά. Τόσο ελκυστικά
που κανείς να μην μπορεί να ξεφύγει
από την έλξη τους.

Με την έλξη που είπε η φίλη
μου, θυμήθηκα τούτο το πε-
ριστατικό. Μια μέρα παρακολούθη-
σα μια ομιλία με θέμα: Η διαβρωτική
επίδραση της τηλεόρασης στην νθι-
κή. Ήταν μια ομιλία πολύ δυνατή. Η
ομιλήτρια είχε τεκμηριώσει τις από-
ψεις της με τόσο σαφείς αποδείξεις,
που έπεισε το ακροατήριό της πέρα
για πέρα. Όσοι την άκουσαν και μαζί
μ' αυτούς κι εγώ, είμαι βέβαιη πως
πολύ θα το σκεφτόμαστε κάθε φορά
που θα ανοίγαμε τηλεόραση. Σαν την

πλησίασα να τη συγχαρώ, μια κι είμα-
στε και παλιές γνώριμες, της πρότεινα
να πάμε στο σπίτι μου, που ήταν κο-
ντά για ένα τσάι και για να τα πούμε.
Δέχτηκε πρόθυμα. Σαν φτάσαμε στο
σπίτι, ενώ εγώ μπήκα στην κουζίνα να
ετοιμάσω το τσάι, εκείνη έπιασε το τη-
λεκοντρόλ και ψάχνοντας τα κανάλια
βρήκε τη σαπουνόπερα που τελευταία
τρέλλαινε κόσμο, ξάπλωσε στην πο-
λυθρόνα και άρχισε να απολαμβάνει.

-Μα καλά, τόλμησα να της πω.
Αυτό το έργο δεν είναι εκείνο για το
οποίο έκανες στην ομιλία σου τη με-
γαλύτερη νύξη για τη βλαβερότητά
του;

-Ναι, απάντησε. Αλλά το αφιλότι-
μο! Είναι τόσο ελκυστικό! Είναι αδύ-
νατο να μην το παρακολουθήσω κάθε
Πέμπτη.

Κι επειδή, το αφιλότιμο το ελκυστι-
κό, μόλις άρχιζε, κατά συνέπεια άρ-
γησε να τελειώσει, πέρασε η ώρα της
επίσκεψης κι έφυγε χωρίς να μπορέ-
σουμε να πούμε ούτε λέξη.

Το έχω διαπιστώσει. Όσο πιο βλα-
βερά είναι τα σήριαλ, τόσο πιο ελκυ-
στικά τα κάνουνε. Τι πανέμορφα πρό-
σωπα! Τι γλυκύτατα μάτια! Τι δροσε-
ρά χαμόγελα! Τι θεσπέσια χρώματα!
Έτσι ώστε η πανουργία να φαίνεται
αθωότητα. Να φαίνεται εντιμότητα η
ατιμία.

Κι όλα τούτα να κοστίζουν αφάντα-
στα. Σε εκατομμύρια πολλά να ανε-
βαίνει το κόστος τους. Για να δούμε
ό,τι πιο κούφιο, ό,τι πιο άχρηστο, ό,τι

πιο βέβηλο κι επικίνδυνο μπορεί να γίνει. Βέβαια υπάρχει και η άποψη ότι, αφού είναι έτσι η σημερινή κοινωνία, τι θέλεις εσύ; Να φτιάχνουν σήριαλ με εξιδανικευμένους αλλά ψεύτικους ανθρώπους; Ό,τι έχει η ζωή δείχνουν. Από μια μεριά έχουν δίκιο. Αλλά η τηλεόραση σήμερα είναι ο μεγαλύτερος κοινωνικός παιδαγωγός. Δε θα έπρεπε να υπάρχουν επιτροπές που να κάνουν έρευνες γύρω από το πώς πρέπει να διαπαιδαγωγείται η κοινωνία;

Βρέθηκα κάποτε σ' ένα σχολείο καλεσμένη για ομιλία με τα παιδιά, γύρω από την παιδική λογοτεχνία. Αφού είπαμε πολλά, ένα κοριτσάκι σήκωσε το χέρι του και συμπλήρωσε:

-Εγώ, κυρία, σαν τελειώνω ένα βιβλίο αισθάνομαι ότι έχω γίνει καλύτερη.

-Από ποιους καλύτερη, θέλησα να το βραχυκυκλώσω. Από τα άλλα παιδιά;

-Όχι από τα άλλα παιδιά, απάντησε το κοριτσάκι. Από κείνη που ήμουν πριν διαβάσω το βιβλίο.

-Α, φαίνεται πως οι γονείς σου σου φέρνουν βιβλία με καταλόγους συμβουλών. Πρέπει να είσαι ευγενική, πρέπει να είσαι θαρραλέα, πρέπει...

-Όχι, όχι, προσβλήθηκε το παιδί. Καθόλου δε μου φέρνουν τέτοια βιβλία. Μου φέρνουν βιβλία λογοτεχνικά, με ιστορίες, διηγήματα ή παραμύθια.

-Και λοιπόν; συνέχισα να κάνω την

ανήξερη. Μ' αυτά, πώς γίνεσαι καλύτερη;

Η μικρή έβαλε τα δυνατά της να διατυπώσει όσο καλύτερα μπορούσε αυτό που σκεφτόταν.

-Να, επειδή οι συγγραφείς αγαπάνε τα παιδιά και θέλουν το καλό τους, μέσα στις ιστορίες τους βάζουνε κάποιον από τα πρόσωπα της ιστορίας να έχει χαρίσματα. Ή να είναι γενναίος ή ευγενικός ή πονετικός ή πολλά μαζί. Τον περιγράφουν σα να τον ζωγραφίζουν με τέτοια χρώματα που χωρίς να το θέλεις τον θαυμάζεις, σου γίνεται αγαπητός, ελκυστικός, θέλεις να του μοιάζεις. Εκείνον πάλι που είναι ψεύτης ή κακός ή δειλός ή κατεργάρης, σου τον παρουσιάζει ο συγγραφέας με τέτοια χρώματα που να τον απεχθάνεσαι. Να τον σιχαίνεσαι και βέβαια καθόλου να μη θέλεις να μοιάζεις μαζί του.

Μη μου πείτε πως ένα παιδί μπορεί να συλλαμβάνει πώς λειτουργεί το πρότυπο στη λογοτεχνία και δεν μπορεί να το συλλάβει ένας μεγάλος και μάλιστα ειδικός. Όχι, όχι. Οι άνθρωποι που φτιάχνουν ή εγκρίνουν τα έργα της τηλεόρασης δεν πιστεύουν πια στην αξία που έχει το πρότυπο στην τέχνη. Εκτός αν πιστεύουν μεν, αλλά προβάλλουν κατά κόρον τα κακά πρότυπα, γιατί αυτών την επίδραση προτιμούν πάνω στον κόσμο.

ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΓΙΟΡΤΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΑΓΝΑ ΕΘΙΜΑ ΜΑΣ

του **Φώτη Κόντογλου**

Τά Χριστούγεννα, τά Φώτα, ή Πρωτοχρονιά κι άλλες γιορτές για πολλούς ανθρώπους δέν είναι καθόλου γιορτές καί χαρούμενες μέρες, αλλά μέρες πού φέρνουνε θλίψη καί δοκιμασία. Δοκιμάζονται οί ψυχές εκείνων πού δέν είναι σέ θέση νά χαρούνε, σέ καιρό πού οί άλλοι χαίρουνται. Παρεκτός από τούς ανθρώπους πού είναι πικραμένοι από τίς συμφορές τής ζωής, τούς χαροκαμένους, τούς άρρώστους, οί περισσότερο πικραμένοι είναι εκείνοι πού τούς στενεύει ή ανάγκη νά γίνουμε τούτες τίς χαρμόσυνες μέρες ζητιάνοι, διακονιάρει. Πολλοί άπ' αυτούς μπορεί νά μή δίνουνε σημασία στή δική τους εύτυχία, μά γίνονται ζητιάνοι για νά δώσουνε τή χαρά στά παιδιά τους καί σ' άλλα πρόσωπα πού κρέμονται άπ' αυτούς. Οί τέτοιοι κρυφοκλαίνε από τό παράπονό τους κι αυτοί είναι οί πιό μεγάλοι μάρτυρες, πού καταπίνουνε τήν πίκρα τους μέρα νύχτα, σάν τό πικροβότανο.

Ίσα-Ίσα αυτές τίς άγιασμένες μέρες πού θά 'πρεπε νά σμίξουνε πιό

κοντά οί άνθρωποι συναμεταξύ τους, «νά περιπτυχθώσιν αλληήλους», Ίσα-Ίσα αυτές τίς μέρες άποξενώνονται περισσότερο ό ένας από τόν άλλον, χωρίζονται σέ δύο στρατόπεδα όλοτελα ξένα τόνα σ' άλλο, σχεδόν έχθρικά. Άπό τή μιά μεριά είναι οί εύτυχισμένοι, οί καλοπερασμένοι, οί καλότυχοι, κι από τήν άλλη μεριά είναι οί δυστυχισμένοι κι οί παραπεταμένοι. Άνάμεσά τους «χάσμα μέγα έστήρικται» κατά τίς γιορτές. Κανένα γεφύρι δέν ένώνει τίς δύο άκροποταμιές, ένω τίς άλλες μέρες έρχονται σέ περισσότερη συνάφεια. Οί πλούσιοι κι όσοι έχουνε τόν τρόπο τους κάνουνε, αλλοίμονο, τό πάλν για νά επιδείξουνε τά πλούτη καί τά αγαθά τους στους λιμασμένους. Κι αυτό γίνεται σ' όνομα του Χριστού, πού γεννήθηκε πάμφτωχος μέσα στό παχνί! Για τήν γέννηση του φτωχού Χριστού δέν γιορτάζουνε οί φτωχοί σάν καί Κεϊνον, μά γιορτάζουνε οί πλούσιοι, πού παίρνουνε για άφορμή τήν πώχεια του για νά δείξουνε τά πλούτη τους. Μά, άραγε, ανάμεσα σέ δυστυχισμένους μπορεί νά νοιώση

κανένας εὐτυχισμένον τόν ἑαυτό του;

Μονάχα ἓνας ἀναίσθητος μπορεῖ νά νοιώσει τέτοια εὐτυχία. Ὅσο γιά κεῖνον πού θέλει νά ἐπιδείξη στόν πεινασμένον καί στόν στερημένον τήν ἐλεεινή του αὐτή εὐτυχία, αὐτός εἶναι ἀληθινό κτῆνος. Καί μ' ὅλα ταῦτα, ὑπάρχουνε πολλοί τέτοιοι ἀνάμεσά μας στά χρόνια μας, ἐνῶ ἦτανε σπάνιοι στά παλαιότερα. Εἶναι κι αὐτό ἓνα ἀπό τά ὥραϊα πού μᾶς ἔφερε ὁ μέγας πολυπισμός ἀπό τά μεγάλα κέντρα!

Οἱ γιορτές οἱ δικές μας σταθήκανε πάντα θρησκευτικές, καί γι' αὐτό εἶχανε κάποιον ἄλλο χαρακτήρα ἀπό τίς γιορτές πού γιορτάζουνε ἄλλα ἔθνη, προπάντων σήμερα, χωρίς κάποιες αὐτοσχεδιασμένες σκηνοθεσίες χωρίς καμμιά σημασία γιά τό πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου. Σ' αὐτές τίς ψευτογιορτές ξαμολοῦνται ὅλα τά βάρβαρα καί ἐγωιστικά πάθη τοῦ ἀνθρώπου, πού κυττάζει μονάχα τήν εὐχαρίστηση τῆς σάρκας. Ἐνῶ οἱ δικές μας γιορτές, ἐπειδή, ὅπως εἶπα, ἔχουνε τή ρίζα τους στή θρησκεία, ἦτανε σεμνές, πνευματικές, ὥστε νά μή σκανδαλίζουνε τούς φτωχοῦς, ὅσο εἶναι μπορετό σέ σαρκικούς ἀνθρώπους. Οἱ πλούσιοι κι οἱ νοικοκυραῖοι ἀποφεύγανε νά πληγώσουνε τούς φτωχότερους, καί νοιώθανε τήν ἀνάγκη νά τούς ζεστάνουνε καί κείνους, στέλνοντας κρυφά σά σπίτια τους διάφορα δῶρα, μέ τρόπο,

ὥστε νά μή τούς ταπεινώσουνε, κι ἔτσι ἡ διαφορά νά φαίνεται ὅσο μποροῦσε λιγότερη.

Ἔτσι μορφωθήκανε τά ἔμορφα καί ἀγνά ἔθιμά μας, μέ ψαλμωδίες πού τίς λένε ἀκόμα τά παιδιά στούς δρόμους καί στά σπίτια, μέ καμπάνες, μέ ἔμορφα αἰσθήματα, μέ σεμνές διασκεδάσεις, μέ εὐχροστη συναναστροφή, πού δένουνε μεταξύ τους τούς ἀνθρώπους περισσότερο, παρά πού τούς χωρίζουνε. Μά ὁ ὕλισμός κι ὁ λύκος τῆς ἀναισθησίας μολεύει σιγά σιγά αὐτές τίς καλές γιορτές μας, πού πολύ ἔμορφα τίς παρομοιάζανε οἱ ἀρχαῖοι πρόγονοί μας μέ σταθμούς γιά νά ξεκουραζόμαστε στόν μονότονο δρόμο τῆς ζωῆς μας, λέγοντας: «Βίος ἀνεόρταστος μακρά ὁδός ἀπανδόκευτος», πού θά πῇ, «Ζωή δίχως γιορτή, εἶναι σάν τόν μακρύ τόν δρόμο, τόν δρόμο πού δέν ἔχει πανδοχεῖο νά ξεκουρασθῇς».

Κάποιοι μοντερνοποιημένοι κάνουνε τόν βαρύ καί τόν θετικό, τόν κύριο πού δέν ἔχει αἰσθηματολογίες, καί λένε πῶς αὐτά εἶναι ἀναχρονισμοί κι ἀδιαφόρετα πράγματα. Αὐτοί γιά μένα εἶναι ξερίκια ψυχικά, παγωμένες ἐρημίες, δίχως ἀγάπη, δίχως χαρά, μά δίχως πόνο. Γιατί χαρά καί πόνος εἶναι δεμένα. Οἱ τέτοιες ψυχές εἶναι πάντα νεκρά βουνά τοῦ φεγγαριοῦ. Ὡστόσο, κάτι τέτοιοι «ὀρθολογιστές» καί «θετικισταί», ξετρελλαίνο-

νται για κάποιες ανόντες ξενόφερτες φέστες και για κάτι μοντέρνα γλέντια που ρεζιλεύουνε τόν άνθρωπο, φτάνει που γίνονται κατά τό κοσμοπολίτικο μοντέλο που βρίσκεται στά «μεγάλα κέντρα του έξωτερικού». Αυτοί δέν θέλουνε τίποτα από τά δικά μας, που τά λένε όλα «βλαχικά, φτωχικά, ανάξια για ανθρώπους που ξέρουνε τόν κόσμο». Τίποτα ελληνικό δέν βρίσκει έλκος στά μάτια αυτών των κουφιοκέφαλων, ακατάδεχτων κι όπως πρέπει κυρίων, που χοροπηδάνε, ώστόσο, σάν τρελλοί, μέ τά τσέρκια στό λαιμό, φτάνει που ήρθανε απ' έξω, από κει «που ξέρει ό κόσμος νά απολαμβάνη τή ζωή»! Τί νά πούμε κι έμεις οί άλλοι, τά βλαχάκια, τά φτωχαδάκια, που μās νανούριζε ή μάνα μας μέ τά παραπονετικά τραγούδια της στην κούνια μας, και τώρα δακρύζουμε σάν ακούμε τά τροπάρια και τά κάλαντα, που μās ενώνουνε μέ τούς αγαπημένους μας που περάσανε από τόν τόπο μας πριν από μās;

Αδέρφια μου. Φυλάξτε τά ελληνικά συνήθεια μας, γιορτάστε όπως γιορτάζανε οί πατεράδες σας, και μή ξεγελιώσατε μέ τά ξένα κι άνοστα πυροτεχνήματα. Οί δικές μας οί γιορτές αδελφώνουν τούς ανθρώπους, τούς ενώνει ή αγάπη του Χριστού. Μήν κάνετε επιδείξεις. «Εύφρανθητε έορτάζοντες». Ακούστε τί λένε τά παιδάκια που λένε τά κάλαντα: «Και βάλετε τά ρούχα σας, εύμορ-

φα ένδυθητε, στην εκκλησίαν τρέξετε, μέ προθυμίαν μπήτε, ν' ακούσετε μέ προσοχήν όλην τήν ύμνωδίαν, και μέ πολλήν ευλάβειαν τήν θείαν λειτουργίαν. Και πάλιν σάν γυρίσετε εις τό άρχοντικόν σας, εύθύς τραπέζι στρώσετε, βάλτε τό φαγητόν σας. Και τόν σταυρόν σας κάνετε, γευθήτε, εύφρανθητε. Δόστε και κανένος φτωχοϋ όστις νά ύστερηται». Άθάνατη ελληνική φυλή! Φτωχή μά άρχοντομαθημένη, βασανισμένη, μά χαρούμενη και καλόκαρδη περισσότερο από τούς εύτυχημένους τής γής, που τούς μαράζωσε ή καλοπέραση.

Ναι, αδερφοί μου Έλληνες, χαιρετε μαζί μέ κείνους που χείρουνται και κλαίτε μαζί μέ κείνους που κλαίνε, και σ' αυτή μονάχα θά βρήτε ανακούφιση. Δίνετε στους άλλους απ' ό,τι έχετε. Τό παραπάνω απ' ό,τι έχει κανένας ανάγκη, τό κλέβει από τόν άλλον. «Μακάριον τό διδόναι μάλλον, ή λαμβάνειν».

Πολλοί από σās θά 'χουνε ίσως περισσότερο από μένα τό δικαίωμα νά μου πουνε αυτά που λέγω έγώ σέ σās. Δέν είμαι «ό ποιήσας και διδάξας», αλλοίμονό μου! Μά για νά μή σκανδαλισθί κανένας πώς τά λόγια μου είναι όλότελα κούφια, στενεύομαι νά πω πώς προσπαθώ νά μήν είμαι όλότελα «ό δάσκαλος που δίδασκε και νόμο δέν εκράτει».

(«Τό φοβερόν μυστήριον»,
Δεκέμβριος 1958)

ΞΕΡΙΖΩΜΑ ΖΩΗΣ

Φορτωμένα φεύγουνε τα τραίνα,
φεύγουν τα καράβια απ' τους γιαλούς
με τα παλικάρια της Πατρίδας
τ'αντρειωμένα.

Κάμπους ταξιδεύουνε τα τραίνα,
ταξιδεύουν δάση και βουνά
κι όλο τραγουδούν τα παλικάρια
τα ξεριζωμένα.

Βύζαξαν το γάλα και εμεστώσαν
και τον ιδρώτα ήπιαν των γονιών
κι ύστερα τις άγκυρες των πλοίων
εσηκώσαν.

Η φτωχή πατρίδα όλο φτωχαίνει,
άγωνα και στείρα μένει πια.
Φεύγουν τα καράβια και τα τραίνα
με τα νέα παιδιά.

Φεύγουν τα καράβια και τα τραίνα,
φεύγουν με τις ρίζες της φυλής.
Στην πικρή ομίχλη θα χαθούνε
κάποιας ξένης γης.

Διαλεχτή Ζευγώλη - Γλέζου

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ (ΣΤΟΝ ΙΣΘΜΟ ΤΗΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ)
«ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ»

(Γυμνάσιο - Λύκειο)

www.apostolospavlos.gr

ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΣΑ ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΗ

Οι εγγραφές μαθητών για το Σχολικό Έτος 2012 – 13
αρχίζουν από την 1η Φεβρουαρίου τ.έ. Φέτος,
με οδηγό τις περσινές προτιμήσεις των ενδιαφερομένων Γονέων,
προβλέπεται ότι για τη νέα Σχολική Χρονιά
θα υπάρξει πληρότητα μαθητών στα Εκπαιδευτήριά μας.

Οι πρώτες είκοσι εγγραφές μαθητών, μέχρι τέλους Μαρτίου,
θα τύχουν σοβαρού οικονομικού bonus.

Υπ' όψη των ενδιαφερομένων.

τηλ.: 27410 - 29663 , Κιν: 6932 659820

fax: 27410 - 75727, e-mail: grammateia@apostolospavlos.gr